

ONAKSEN SAARISTON OSAYLEISKAAVA

KAAVASELOSTUS

16.6.2015, 14.6.2016
PORVOON KAUPUNKI
KAUPUNKISUUNNITTELU

YHTEENVETO

- 1 JOHDANTO
 - 1.1 Suunnittelualue
 - 1.2 Osayleiskaavan tarkoitus
 - 1.3 Osayleiskaavatyön vaiheet, osallistuminen ja vuorovaikutus
- 2 OSAYLEISKAAVAN LÄHTÖKOHDAT, NYKYTILANNE
 - 2.1 Suunnittelutilanne
 - 2.1.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
 - 2.1.2 Maakunnalliset suunnitelmat
 - 2.1.3 Yleiskaava
 - 2.1.4 Ranta-asemakaavat
 - 2.1.5 Rakennusjärjestys
 - 2.1.6 Muut suunnitelmat
 - 2.1.7 Pohjakartta
 - 2.2 Selvitys suunnittelualan oloista
 - 2.2.1 Sijainti yhdyskuntarakenteessa
 - 2.2.2 Väestö, asuminen ja loma-asuminen
 - 2.2.3 Työpaikat ja palvelut
 - 2.2.4 Liikenne
 - 2.2.5 Virkistysalueet ja muut vapaat alueet
 - 2.2.6 Luonnonympäristö ja maisema
 - 2.2.7 Rakennettu ympäristö
 - 2.2.8 Ympäristön häiriötekijät
 - 2.2.9 Maanomistus
- 3 TAVOITTEET
 - 3.1 Suunnittelutehtävän määrittely ja osayleiskaavan tarkoitus
 - 3.2 Valtakunnalliset tavoitteet
 - 3.3 Maakunnalliset tavoitteet
 - 3.4 Porvoon kaupungin strategia ja Porvoon kylärakenneohjelma
 - 3.5 Osallisten esittämät tavoitteet
 - 3.6 Onaksen saariston osayleiskaavatyön yleistavoitteet
- 4 MITOITUSPERIAATTEET
 - 4.1 Yleistä
 - 4.2 Emätilatarkastelu
 - 4.3 Käytetty ja jäljellä oleva rakennusoikeus
 - 4.4 Vyöhykkeet
 - 4.5 Muunnettu rantaviiva ja pinta-ala
 - 4.6 Mitoitusnormit
 - 4.7 Rakennuspaikat ja rakennusoikeus
- 5 OSAYLEISKAAVAN KUVAUS
 - 5.1 Kaavaratkaisun yleiskuvaus ja kokonaismitoitus
 - 5.2 Vakituinen asuminen ja loma-asuminen
 - 5.3 Elinkeinot ja palvelut
 - 5.4 Laiva- ja venevälät, venesatamat ja retkisatamat, tiet ja kevyen liikenteen yhteydet
 - 5.5 Virkistys
 - 5.6 Luonnonympäristö
 - 5.7 Kulttuuriympäristö
 - 5.8 Muut merkinnät ja määräykset
 - 5.8.1 Vesihuolto

- 5.8.2 Osayleiskaava on ohjeena muutettaessa ranta-asemakaavaa
- 5.9 Rakentamistapaa koskevat määräykset ja ohjeet
 - 5.9.1 Tulviin varautuminen
 - 5.9.2 Rakentamisen sopeuttaminen arvokkaaseen kulttuuriympäristöön
 - 5.9.3 Lomarakentamisen sopeuttaminen saariston rantamaisemaan
 - 5.9.4 Energiatehokkuutta loma-asumiseen.

6 OSAYLEISKAAVAN VAIKUTUKSET

- 6.1 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- 6.2 Vaikutukset luontoon ja virkistykseen
- 6.3 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön ja kulttuuriympäristöön
- 6.4 Vaikutukset liikenteeseen ja teknisen huollon järjestämiseen
- 6.5 Vaikutukset talouteen ja elinkeinoihin sekä palveluihin
- 6.6 Vaikutukset ihmisten elinolosuhteisiin ja viihtyvyyteen

7 OSAYLEISKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET

- 7.1 Ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun ja viranomaisvaikutus
- 7.2 Rakentamis- ja toimenpiderajoitukset
- 7.3 Suojelumääräykset
- 7.4 Yleiskaavan käyttö rakennusluvan myöntämisen perusteena
- 7.5 Yleiskaavan ja rakennusjärjestyksen suhde
- 7.6 Muu lainsäädäntö

8 OSAYLEISKAAVAN SUHDE SUUNNITELMIIN JA TAVOITTEISIIN

- 8.1 Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin
- 8.2 Suhde maakuntakaavaan

9 OSAYLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN

Selvitykset ja lähteet

Liitteet:

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
2. Merkittävät luontokohteet ja -alueet
3. Arvokkaat luonnonmaisema-alueet ja -kohteet
4. Maisemaekologinen rantaluokitus
5. Kulttuuriympäristön arvot
6. Emätilat
7. Saaristovyöhykkeet
8. Edullisuusvyöhykkeet
9. Muunnettu rantaviiva
10. Rantaviivan muuntoperiaate

Erilliset liitteet:

Yhteenveto saaduista mielipiteistä ja lausunnoista
Muunnettu rantaviiva emätiloittain ja tiloittain
Mitoitustaulukot emätiloittain ja tiloittain

Kartat:

Osayleiskaavakartta

- osat 1-3 1: 10000
- osa 4 1: 30000

Kaavamääräykset ja merkinnät

YHTEENVETO

Onaksen saariston osayleiskaava on laadittu oikeusvaikutteisena osayleiskaavana, jota maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:n perusteella voidaan käyttää perusteena myönnettäessä rakennuslupia ranta-alueelle. Osayleiskaavassa on määritetty kiinteistö- ja maanomistajakohtainen rakennusoikeus. Mitoitusperusteissa on otettu huomioon luonnonolosuhteet ja maisema sekä yhdyskuntarakenne. Rantaviivaa laskettaessa on käytetty muunnetun rantaviivan menetelmää. Maanomistajien tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi on käytetty emätilaperiaatetta. Osayleiskaavassa on osoitettu alueita kyläasutukseen, loma-asumiseen, virkistykseen, elinkeinojen harjoittamiseen, luonnonsuojeluun, maa- ja metsätalouteen, vesiliikenteen ja veneilyn tarpeisiin.

Osayleiskaavaratkaisu tukee ja vahvistaa Pirttisaari - Bodön muodostaman ainutlaatuisen saaristokyläyhteisön toimintaa. Byvikenin ympärillä on mahdollisuus lisätä ympärivuotista asumista, mutta ratkaisu mahdollistaa myös loma-asumisen. Myös muutama Onaslandetin ja Kalvön vanha asutuspaikka on osoitettu ympärivuotiseen asumiseen. Kyläasutuksen rakennuspaikkoja on osoitettu yhteensä 64 kpl, joista uusia on 2 kpl.

Osayleiskaava täydentää ja tiivistää nykyisiä loma-asuntoalueita. Osayleiskaavassa on osoitettu loma-asutuksen rakennuspaikkoja yhteensä 498 kpl, joista uusia lomarakennuspaikkoja on 69 kpl. Uuden loma-asutuksen sijoittelussa on otettu huomioon maanomistajan toiveet, luonnonolosuhteet, maisema, olemassa oleva rakentaminen sekä vapaiden ranta-alueiden vaatimus. Luonnonarvoiltaan arvokkaat, maisemallisesti kauniit ja muutenkin arat alueet on pyritty säilyttämään rakentamiselta vapaana. Uudisrakentaminen on pyritty keskittämään rakennettuihin saariin ja uusi loma-asutus on pyritty ohjaamaan ryhmiin. Osayleiskaava mahdollistaa lisärakentamisen useimmilla lomarakennuspaikoilla. Pirttisaareissa, Bodössä ja Onaslandetissa voi rakentaa kaksi loma-asuntoa samalle rakennuspaikalle: varsinaisen lomarakennuksen ja pienemmän ns. sivuloma-asunnon. Osayleiskaava mahdollistaa yhteensä noin 200 pienemmän sivuloma-asunnon rakentamisen.

Onaksen saariston asema merkittävänä veneilyn ja virkistykseen alueena säilyy. Venekerhojen ja purjehdusseurojen käyttöön varattuihin retkisatamiin (20 kpl) voi rakentaa veneilijöitä palvelevia rakennuksia kuten saunoja ja kerhorakennuksia.

Alueelle kohdistuu suuret virkistyspaineet niin pääkaupunkiseudulta ja Porvoosta kuin itse alueeltakin. Tämä on otettu huomioon mitoitusperiaatteissa, uusien rakennuspaikkojen sijoittelussa ja aluevarauksissa. Maanomistusyksikön rakennusoikeutta on voitu korottaa harkinnanvaraisesti, mikäli maanomistusyksikön alueelle on osoitettu merkittäviä ranta-alueita virkistykseen tai erittäin merkittäviä vapaan rannan osuuksia esimerkiksi niin, että kokonainen saari säilyy rakentamattomana. Valtion ja kuntien omistamat alueet on ensisijaisesti jätetty rakentamiselta vapaaksi ja varattu virkistykseen.

Osayleiskaava-alueella on merkittävimmät rakentamiselta säilyneet yhtenäiset vapaat ranta-alueet koko Porvoon kaupungin alueella. Osayleiskaavan myötä vapaiden ranta-alueiden määrä vähenee, mutta alueelle jää edelleen merkittäviä vapaan rannan osuuksia. Porvoon ja myös Itäisen Uudenmaan saaristossa harvinaislaatuiset, isohkot rakentamattomat saaret Björkholmen, Fåfängholmen ja Kaivokari säilyvät rakentamattomina.

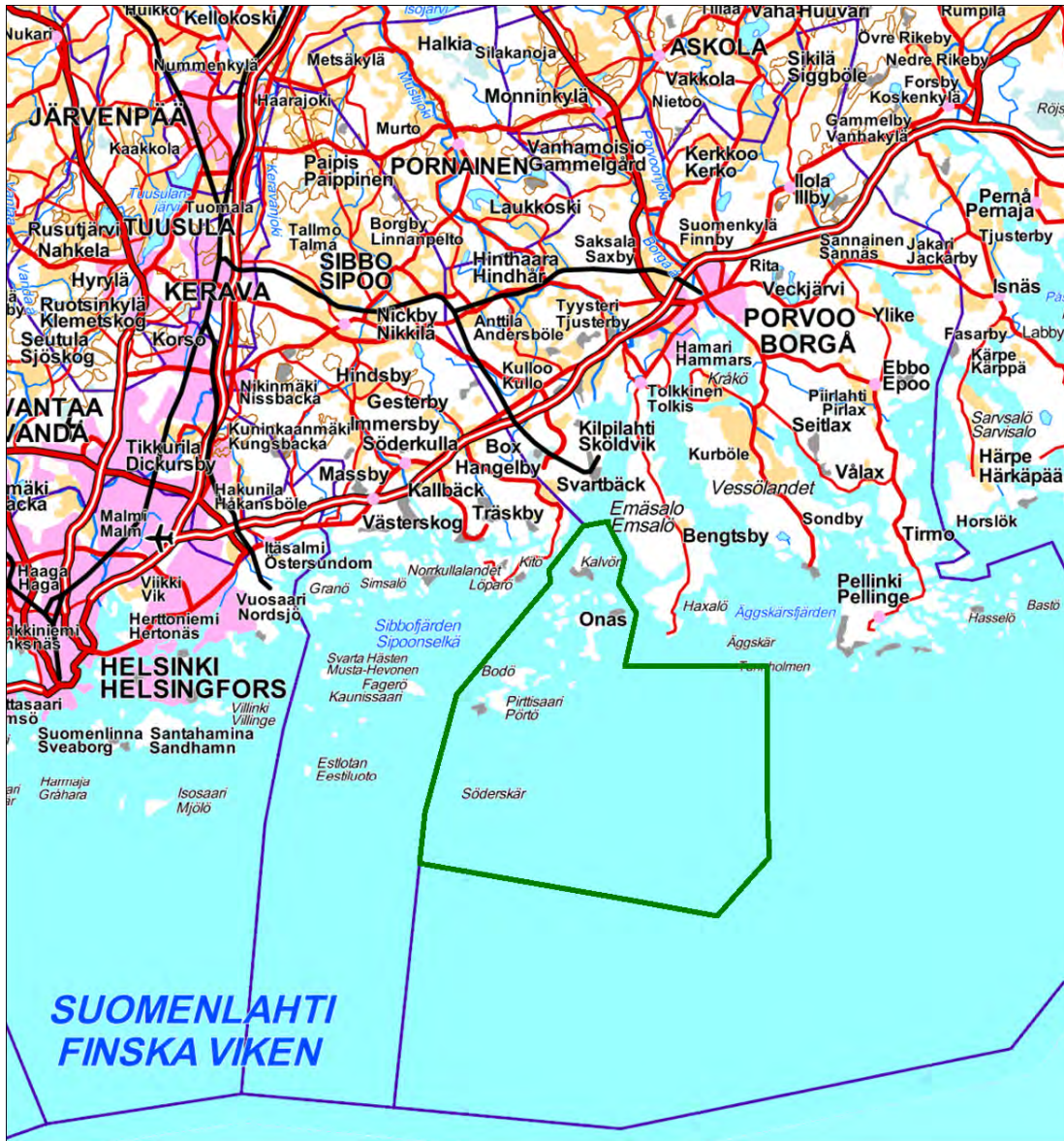
Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöjen alueet on otettu huomioon kaavaratkaisussa. Arvokkaat alueet on osoitettu kaavamerkinnoin, joihin on liitetty alueen suunnittelua, rakentamista ja suojelua koskevia määräyksiä.

Onaksen saaristo on yksi Suomen hienoimmista saaristoalueista. Osayleiskaava säilyttää ja vahvistaa alueen keskeisiä arvoja. Näihin arvoihin kuuluvat merelliset eliöyhteisöt ja saaristolinnusto sekä arvokkaat luontotyypit. Myös merenkulun ja kalastuksen historiaan liittyvät arvokkaat kulttuuriympäristöt, saariston luonnonmaisemat sekä alueen soveltuvuus veneilyyn ja muuhun virkistäytymiseen tekee tästä alueesta uniikin.

1 JOHDANTO

1.1 Suunnittelualue

Kaava-alue käsittää Onaksen kylän alueen, osia Svartbäckin kylästä (Kalvön ja sen ympärillä sijaitsevat saaret) sekä yleistä vesialuetta Onaksen kylän itäpuolella (Långörenin saaristo).

Kuva 1. Suunnittelualue

1.2 Osayleiskaavan tarkoitus

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnan tulee huolehtia tarpeellisesta yleiskaavan laatisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Onaksen saariston alueella ei ole vielä yleiskaavaa. 1980-luvulla Porvoon maalaiskunta laati ranta-osayleiskaavaehdotuksen koko kunnan alueelle, jossa Onaksen saariston alue oli mukana, mutta yleiskaava jäi keskeneräiseksi.

Yleiskaavan tarkoituksena on yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen ja toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perusteeksi. Yleiskaavasta käytetään nimitystä osayleiskaava, kun yleiskaava laaditaan vain osalle kunnan aluetta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee yleiskaavan sisältövaatimukset. Laadittaessa yleiskaavaa ranta-alueille pääasiassa loma-asutuksen järjestämiseksi on sen lisäksi mitä muutoin yleiskaavasta on säädetty katsottava, että 1) suunniteltu rakentaminen ja muu maankäyttö soveltuu rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön; 2) luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistysarpeet, vesiensuojelu ja vesihuollon järjestäminen sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet otetaan muutoinkin huomioon sekä 3) ranta-alueelle jää riittävästi yhtenäistä rakentamatonta aluetta.

Tavoitteena on laatia Onaksen saariston alueelle oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jota maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:n perusteella voidaan käyttää perusteena myönnettäessä rakennuslupia ranta-alueelle. Tämä helpottaa ja yksinkertaistaa rakennuslupaprosessia: poikkeamislupaa ei enää tarvita rakennettaessa yleiskaavan mukaisesti. Osayleiskaava on myös ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa (ranta-asemakaavaa).

Osayleiskaavassa osoitetaan alueita tiettyä käyttöä varten sekä annetaan eri alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevia määräyksiä. Osayleiskaavassa osoitetaan alueita rakentamiseen ja toisaalta osoitetaan alueita, joilla rakentamista rajoitetaan. Rakennettavia alueita ovat mm. loma-asuntoalueet, vakituisen asumisen alueet ja matkailupalvelujen alueet. Pääosin rakentamattomia alueita ovat suojelu- ja virkistysalueet sekä sellaiset maa- ja metsätalousalueet, joilta rakentaminen on siirretty muualle. Osayleiskaavassa otetaan lisäksi huomioon mm. kulkuyhteydet, venerannat ja kalastuksen tarpeet. Osayleiskaavaa laadittaessa huomioidaan maiseman, rakennetun ympäristön ja luonnonarvojen vaaliminen, saariston omaleimaisuus sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Onaksen saariston osayleiskaavan tarkoituksena on määrittää kiinteistö- ja maanomistajakohtainen rakennusoikeus sisältäen pysyvän asutuksen, loma-asumisen sekä matkailu- ja elinkeinojen alueet. Maanomistajien tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi yleiskaavan laadinnassa noudatetaan ns. emätilaperiaatetta, joka tarkoittaa, että emätilasta erotetut rakennuspaikat luetaan käytetyksi rakennusoikeudeksi. Emätilaperiaatteen poikkileikkauksajankohta on rakennuslain voimaantulo, 1.7.1959. Luonnon ym. oloiltaan vaihteleva yleiskaava-alue tullaan jakamaan olosuhteiden perusteella erilaisiin mitoitusvyöhykkeisiin, ja kullekin vyöhykkeelle määritetään sen ominaisuuksien mukaan sopiva mitoitus. Mitoitus tarkoittaa rantarakentamisen määrän ja sijainnin määrittelyä. Tavoitteena on maanomistajien tasapuolinen kohtelu ja kohtuullisten rakentamismahdollisuuksien turvaaminen.

1.3 Osayleiskaavatyön vaiheet, osallistuminen ja esillä olleet vaihtoehdot

Osayleiskaavatyöhön liittyen on laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (liite 1), josta käyvät ilmi osalliset, miten osallistuminen ja vuorovaikutus järjestetään ja miten kaavan vaikutukset arvioidaan kaavoitustyön yhteydessä.

Kaavoitusprosessi on jaettu seuraaviin työvaiheisiin: aloitusvaihe, valmisteluvaihe, ehdotusvaihe ja hyväksymisvaihe. Osallisille esitellään osayleiskaavatyön etenemistä neljällä ns. suunnitteluasemalla.

Aloitusvaihe

Onaksen saariston osayleiskaavoituksen vireille tulosta kuulutettiin 25.1.2006, jolloin myös osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma tuli nähtäville. Vireille tulosta ilmoitettiin kuulutuksella sekä maanomistajille lähetetyllä kirjeellä. Samalla postitettiin kysely maanomistajille, alueelle toimiville venekerhoille ja Pro Pörto r.f:lle (kysely lähetettiin 430 eri taholle). Kyselyn tarkoituksena oli selvittää maanomistajien mielipiteitä

ja toiveita Onaksen saaristoalueesta, sen kehittämisestä ja tulevaisuudesta. Vastauksia saatiin 145 kpl ja mielipiteistä on laadittu erillinen yhteenveto.

Osayleiskaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 16.5.2006.

Valmisteluvaihe

Suunnittelun lähtökohdat ja perusselvitykset

Suunnittelun lähtökohtia mm. rakentamistilannetta ja maankäyttöä, laadittuja perusselvityksiä (luonto- ja maisemaselvitys, kulttuuriympäristön selvitys ja emätilaselvitys) sekä maanomistajille suunnatun kyselyn tuloksia esiteltiin osallisille I suunnitteluasemalla. I suunnitteluasema pidettiin 5.-6.7.2006. Toinen päivästä järjestettiin Pirttisaarella ja toinen Porvoon keskustassa. Suunnitteluasema oli erittäin onnistunut ja kävijöitä oli runsaasti. Maanomistajilta ja muilta osallisilta saatiin suoraan paljon arvokasta tietoa alueen nykytilanteesta ja suunnittelun lähtökohdista, sekä mielipiteitä alueen kehittämistä.

Alustavat tavoitteet ja mitoitusperiaatteet

Perusselvitysten, kyselyn tulosten, I suunnitteluaseman ja viranomaisneuvottelun pohjalta laadittiin osayleiskaavatyölle alustavat tavoitteet ja alustavat mitoitusperiaatteet. Mitoitusta varten selvitettiin tilojen ja palktojen maapinta-alat emätiloittain sekä mitattiin ja tulkittiin rantaviiva ns. muunnetun rantaviivan menetelmällä. Alustavien mitoitusperusteiden pohjalta laskettiin ja määritettiin alueelle tulevien uusien rakennuspaikkojen määrä.

II suunnitteluasema pidettiin 6.-7.6.2007 Porvoon keskustassa. Suunnitteluasemalla olivat esillä alustavat tavoitteet ja mitoitusperusteet. Osallisilla oli mahdollisuus kommentoida työvaihetta sekä lisäksi osallisilta toivottiin esityksiä mahdollisten uusien rakennuspaikkojen sijainnista. Toinen suunnitteluasema onnistui myös hyvin, ja kävijöitä oli paljon. Suunnitteluasemalla saatiin runsaasti suullisia mielipiteitä mm. uusien rakennuspaikkojen sijainnista ja alueen kehittämisperiaatteista. Kirjallisia mielipiteitä saatiin yhteensä 47 kpl. Kirjallisista mielipiteistä on laadittu erillinen yhteenveto.

Kaavoitus- ja rakennuslautakunta keskusteli alustavista tavoitteista ja mitoitusperusteista 14.6.2007 § 237.

Osayleiskaavaluonnos

Alustavista tavoitteista ja mitoitusperiaatteista saadun osallisten palautteen ja kaavoitus- ja rakennuslautakunnan käymän keskustelun pohjalta valmisteltiin osayleiskaavaluonnos.

Osayleiskaavaluonnos oli nähtävillä 22.4.–23.5.2008 kaupunkisuunnitteluosastolla. Osallisilla oli mahdollisuus jättää osayleiskaavaluonnoksesta mielipiteitä ja siitä pyydettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaiset lausunnot. III suunnitteluasema, jossa esiteltiin osayleiskaavaluonnosta, pidettiin 22.–23.4.2008 Porvoon keskustassa (kunnantalon kokoushuone Tiliassa). Osayleiskaavaluonnoksesta saatiin nähtävilläolona aikana yhteensä 76 mielipidettä ja 20 lausuntoa. Saaduista lausunnoista ja mielipiteistä laadittiin yhteenveto ja niihin valmisteltiin vastineet. Kaavoitus- ja rakennuslautakunta käsitteli 4.12.2008 § 443 mielipiteitä, lausuntoja ja vastineita, ja palautti asian uudelleen valmisteluun erityisesti rakennuspaikkojen sijoituksesta käytäviä maanomistajaneuvotteluja varten. Tämän jälkeen saapui vielä joitakin uusia mielipiteitä (8 kpl). Maanomistajat ovat lisäksi esittäneet jättämiinsä mielipiteisiin vielä muutoksia ja täydennyksiä.

Samanaikaisesti Onaksen osayleiskaavatyön kanssa käynnissä oli vuonna 2009 Pellingin osayleiskaavatyo, ja lautakunta palautti maaliskuussa 2009 Pellingin osayleiskaavaluonnoksen uudelleen valmisteluun. Palautuksen syynä olivat mitoitusperusteet ja mitoituksessa käytetty rantaviivan mittaustapa sekä kylärakentamisen ja hajarakentamisen mitoitusnormit. Tämä heijastui myös Onaksen saariston osayleiskaavatyöhön. Kehitysjaaosto- ja kaavoitus- ja rakennuslautakunta keskusteli 2.6.2009 Onaksen ja Pellingin osayleiskaavojen tavoitteista, mitoitusperusteista ja hajarakentamisen ohjauksesta.

Osayleiskaavan luonnosvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 8.12.2009.

Vuoden 2011 aikana tutkittiin mitoitusperusteille uusia vaihtoehtoja ja selvitettiin niiden vaikutuksia rakennuspaikkojen määrään ja maankäyttöön. Kaupunkikehityslautakunta keskusteli vaihtoehtoista 25.10.2011 § 261. Osayleiskaavaehdotuksen mitoitusperusteet vastaavat kaupunkikehityslautakunnan 29.11.2011 käymää keskustelua. Mitoitusta on korotettu luonnokseen nähden siten, että sisäsaaristovyöhykkeen mitoitus nousee 4,0 rakennuspaikasta 4,5 rakennuspaikkaan/muunnettu ranta-kilometri ja ulkosaaristovyöhykkeen mitoitus nousee 2,0 rakennuspaikasta 2,5 rakennuspaikkaan/muunnettu rantakilometri. Uusien rakennuspaikkojen määrä nousee 57:stä 72:een. Luonnoksessa esitetyistä uusista rakennuspaikoista muutama on jo toteutunut, ja olemassa olevien rakennuspaikkoja on ehdotuksessa yhteensä 514, joka on 3 enemmän kuin luonnoksessa.

Osayleiskaavaluonnoksesta saatujen mielipiteiden ja lausuntojen pohjalta on valmisteltu osayleiskaavaehdotusta. Lausunnoissa ja mielipiteissä esiin tulleet muutos- ja täydennystarpeet on tutkittu. Noin 60 % mielipiteistä on johtanut tarkistukseen tai muutokseen. Alueelta on laadittu täydentävä arkeologinen selvitys vuonna 2013 (Onaksen saariston arkeologinen selvitys, Museovirasto 2013). Lisäksi on otettu huomioon maakunnalliset ja valtakunnallisissa inventoinneissa tapahtuneet muutokset ja voimaan tulleet maakuntakaavat ja kaupunginvaltuuston vuonna 2013 hyväksymä strategia.

Suurimmat muutokset on lueteltu seuraavassa:

- Rakennuspaikkoja on ehdotuksessa 18 kpl enemmän kuin luonnoksessa. Yhteensä rakennuspaikkoja on 586 kpl.
- Useiden uusien rakennuspaikkojen sijainteja on tarkistettu.
- Puolustusvoimilta vapautuneet alueet Pirttisaaressa on osoitettu virkistys- ja suojelualueiksi.
- Fåfängholmeniin osoitettua virkistys- ja retkeilyaluetta on pienennetty ja osoitettu uusi virkistys- ja retkeilyalue Onaslandetin pohjoisrannalle. Risholmeniin osoitettua virkistysaluetta on pienennetty.
- Useita maanomistajia tai paikallisia asukkaita varten varattuja venesatama-alueita on pienennetty, siirretty tai muuten muutettu. Lisäksi on tehty kokonaan uusia aluevarauksia venesatamia varten.
- Kalvön, Bodön ja Onaslandetin saariin sekä Pirttisaareen osoitettuja tie- ja kevyen liikenteen reittejä on tarkistettu.
- Vene- ja laivaväylien merkinnät tarkistettu ja lisätty puuttuvat väylät.
- Suojelumerkintöjä on täsmennetty ja luonnonsuojelulain 29§:n mukaiset alueet on osoitettu S-1 –merkinnällä.
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden rajauksissa on otettu huomioon uusimmat maakunnalliset inventoinnit.
- Muinaismuistokohteiden merkinnät on tarkistettu uuden selvityksen mukaisiksi.
- Moderni saaristokylä –projektiin osallistuvan alueen kaavamerkintöjä tarkistettu.
- Lisätty vapaa-aikapalveluille tarkoitettu alue P-14.
- Kaavamääräyksiä on täsmennetty.
- Useita pienialaisia muutoksia on tehty aluevarausten rajauksiin ja joidenkin lomarakennuspaikkojen kaavamerkintää on tarkistettu.
- Estlink 2 –sähkölinja on osoitettu kaavakartalla.
- Kaavakartan merkintöjä on täydennetty (mm. lisätty olemassa oleva rakennuspaikka).
- Kaava-asiakirjoja on täydennetty, arvioitu osayleiskaavan vaikutukset ja laadittu lyhyet rakentamistapa-ohjeet.

Ehdotusvaihe

Osayleiskaavaehdotus oli MRA 19 §:n mukaisesti julkisesti nähtävillä 19.8. -21.9.2015 (kaupungin palvelupiste Kompassissa ja kaupungin internetpalvelussa). Kaavaehdotukseen ja muuhun suunnittelumateriaaliin oli lisäksi mahdollista tutustua kaavanäyttelypäivinä 24.8.-25.8.2015 Taidetehtaalla. Nähtävilläoloaikana saatiin muistutuksia yhteensä 29 kpl. Ehdotuksesta pyydettiin MRA 20 §:n mukaiset lausunnot, joita saatiin yhteensä 15 kpl. Saaduista lausunnoista ja muistutuksista laadittiin yhteenveto ja niihin valmisteltiin vastineet.

Lausuntojen johdosta on tehty seuraavat tarkistukset ja täydennykset:

- Kaavaselostusta on tarkistettu ja täydennetty mm. seuraavasti:
 - rakennetun ympäristön kuvausta (luku 2.2.7) ja vaikutusten arviointia rakennetun ympäristön osalta on täydennetty (luku 6.3)
 - kuvausta vesihuollon (puhdas vesi ja jätevesi) järjestämisestä rakennuspaikoilla ja vaikutusten arviointia vesihuollon osalta täydennetty (luvut 5.8.1 ja 6.4)
 - lisätty kuvausta osayleiskaavan ohjeena olemisesta ranta-asemakaavan muutoksille (luku 5.8.2)
 - vaikutusten arviointia on lisäksi täydennetty yhdyskuntarakenteen osalta (luku 6.1) ja palvelujen järjestämiseen osalta (luku 6.5)
- Kaavamääräyksiin on tehty seuraavat tarkistukset ja täydennykset:
 - Muinaismuistokohteen kaavamääräyksen sanamuotoja on vähäisesti tarkistettu.
 - Rakennussuojelukohteen lisätty kaavamääräys ”Kohdetta koskevat suojelumääräykset on annettu sitä koskevassa rakennussuojelulain mukaisessa suojelupäätöksessä”
 - Yleisiin määräyksiin on lisätty seuraavat määräykset:
 - Ympärivuotisten asuinrakennuspaikkojen osalta tulee osoittaa, että puhdasta juomakelpoista vettä on riittävästi saatavissa ja jätevedet voidaan käsitellä kiinteistökohtaisin kestävin ratkaisuin.
 - Rakennuksilla tai rakenteilla ei saa estää vesiliikenteen kiinteiden turvalaitteiden näkyvyyttä vesiväylille. Rantarakenteiden suunnittelussa ja sijoittamisessa tulee ottaa huomioon väylän vesiliikenteen aiheuttamat vaikutukset.
 - Pirttisaaren LV-alueella on oltava yhteydessä Museovirastoon vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvän selvitystarpeen arvioimiseksi ennen alueella tehtäviä vesirakennustöitä.
 - Alueella, jota on käytetty veneiden säilytykseen, venetelakkatoimintaan ja veneveistämöinä, voi olla pilaantuneita maa-alueita. Maaperän pilaantuneisuus tulee tarvittaessa tutkia ja kunnostaa ennen alueella tehtäviä maaperän kaivu- tai rakennustoimenpiteitä.
 - Tämän osayleiskaavan laatimisen yhteydessä ei ole tutkittu tuulivoimaloiden sijoittumista alueelle MRL:n 10 a luvun mukaisesti eikä yleiskaavaa voida näin ollen käyttää tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena. Mikäli alueelle kuitenkin tulee vireille hanke tuulivoimalan rakentamiseksi, on sitä koskevan poikkeamispäätöksen, suunnittelutarveratkaisun, rakennus- tai toimenpideluvan käsittelyn yhteydessä pyydettävä puolustusvoimien (pääesikunta) lausunto.
 - Kaavakartalle on tehty seuraavat tarkistukset:
 - Pirttisaaren virkistys- ja retkeilyalueelle on osoitettu ohjeellisella ulkoilureitin merkinnällä olemassa olevia reittejä lisää.
 - Täydennetty kaavakartalle muinaismuistokohde sm 7.7 (Kalvön pronssikautinen hautaröykkiö).
 - Pirttisaaren koulun rantaan osoitetusta yhteysvenesatama -alueesta (LS-1 -alue) on osa (Pro Pörtö r.f omistama laiturin alue) osoitettu LV-1 -alueeksi (venesatama, joka on tarkoitettu yksityiseen tai paikallisten asukkaiden käyttöön).

Lausuntojen johdosta kaava-asiakirjoihin, kaavakartalle ja määräyksiin tehdyt tarkistukset ja täydennykset ovat vähäisiä.

Muistutusten johdosta on tehty seuraavat tarkistukset ja täydennykset:

- Kaavakartalle on tehty seuraavat tarkistukset:
 - 8 loma-asuntoalueen ja yhden AT-3/s -alueen rajausta on tarkennettu vähäisesti.
 - P-14 -aluetta (palvelujen ja hallinnon alue) Halsholmenissa on siirretty jonkin verran idemmäs. Tarkistus on vähäinen.
 - Osoitettu kaksi uutta pienialaista venekerhon käytössä olevaa venesatamaa LV-1 -merkinnällä ja ne liittyvät venekerhojen jo käytössä oleviin aluevarauksiin. Varaukset sijaitsevat Halsholmenilla ja Långössä. Ne ovat olemassa olevan tilanteen mukaiset. Kaavakartalle tehdyt tarkistukset ovat vähäisiä.
 - Lästholmenissa ja Onaslandetissa on kahta pienialaista venesatama-aluetta siirretty vähäisesti.

- Lästholmenissa on ohjeellista kevyen liikenteen reittiä siirretty vähäisesti yhden tilan alueella.
- Onasladetissa Marnässuddenissa olevaa venesatamaa (LV-2 -alue) on siirretty pohjoisemmaksi ja aluevarausta pienennetty. Niitä maanomistajia ja osallisia, joiden etuutta tai oikeutta muutos koskee, on kuultu vielä erikseen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n mukaisesti.
- Pirttisaassa on vanhan merivartioaseman aluevarausmerkintä (retkeily- ja ulkoilualue, VR) muutettu kyläalueeksi, jolla ympäristö säilytetään (AT-7/s). Maanomistajaa on kuultu muutoksesta vielä erikseen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n mukaisesti.
- Muunnetun rantaviivan taulukkoa ja mitoitustaulukkoa emätiloittain ja tiloittain on tarkistettu ja tehty vähäisiä korjauksia ja tarkennuksia. Tarkistuksilla ei ollut vaikutusta emätilojen jäljellä olevien rakennuspaikkojen lukumäärään eikä rakennuspaikkojen jakautumiseen muodostuneiden lohkotilojen kesken.
- Kaavaselostusta on täydennetty ja tarkistettu.

Osayleiskaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 9.5.2016.

Hyväksymisvaihe

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt tämän osayleiskaavan . .2016.

2 OSAYLEISKAAVAN LÄHTÖKOHDAT, NYKYTILANNE

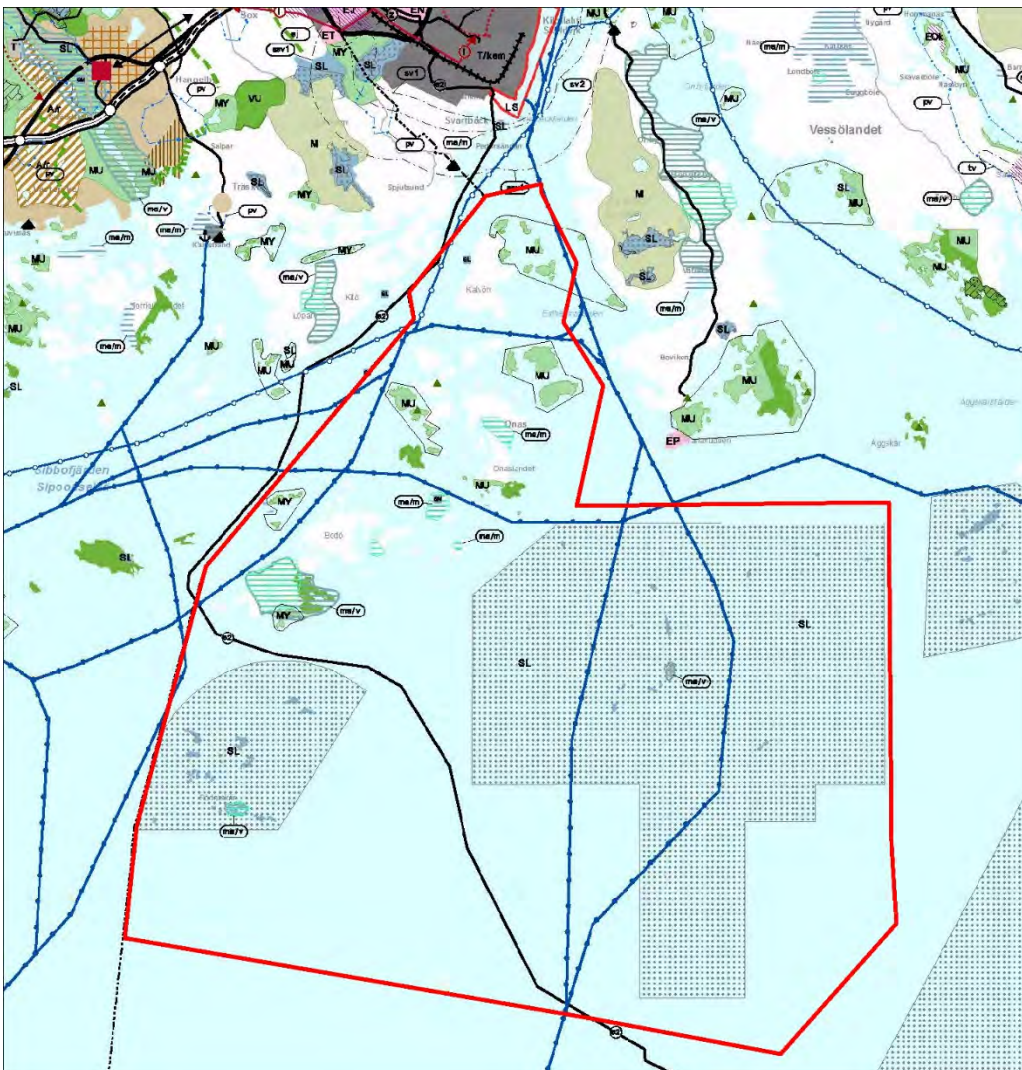
2.1 Suunnittelutilanne

2.1.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

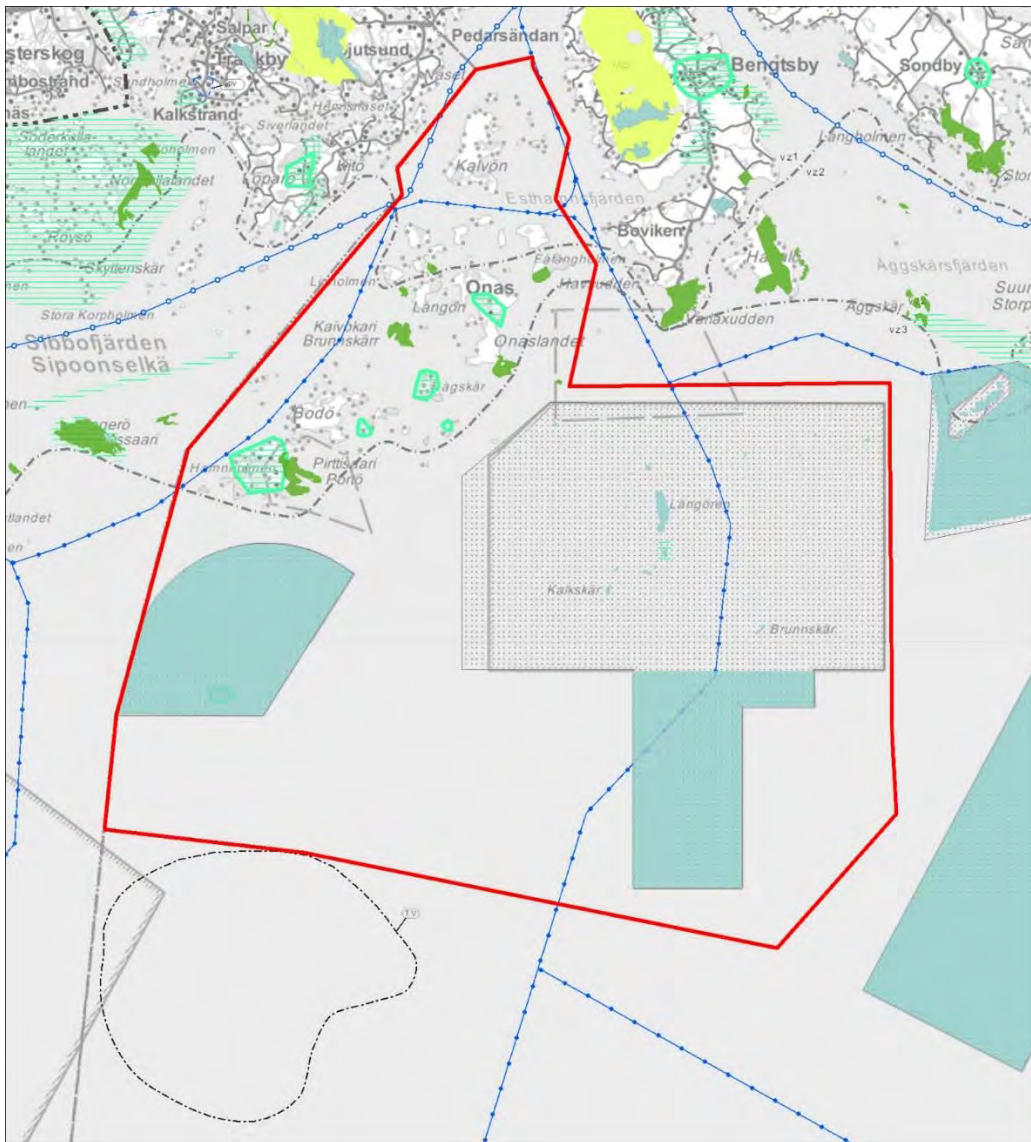
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) sekä -asetuksen (MRA) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, johon kuuluvat lisäksi maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät MRL:n yleisiä tavoitteita ja niistä johdettuja kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta. Yleiskaavassa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista (MRL 24§). Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu yleistavoitteisiin ja erityistavoitteisiin. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on annettu 30.11.2000 ja päätöstä on tarkistettu 13.11.2008.

2.1.2 Maakunnalliset suunnitelmat

Alueella on voimassa Itä-Uudenmaan maakuntakaava (vahvistettu ympäristöministeriössä 15.2.2010) ja Uudenmaan 2. maakuntakaava (vahvistettu ympäristöministeriössä 30.10.2014). Lisäksi alueelle on vireillä 4. vaiheen maakuntakaava, jonka luonnos on ollut nähtävillä 20.1. - 20.2.2015.

Kuva 2. Vahvistettujen maakuntakaavojen yhdistelmä.

Kuva 3. 4. vaihemaakuntakaava, luonnos 2015.

Maakunnalliset suunnitelmat ovat ohjeena yleiskaavan laadinnassa.

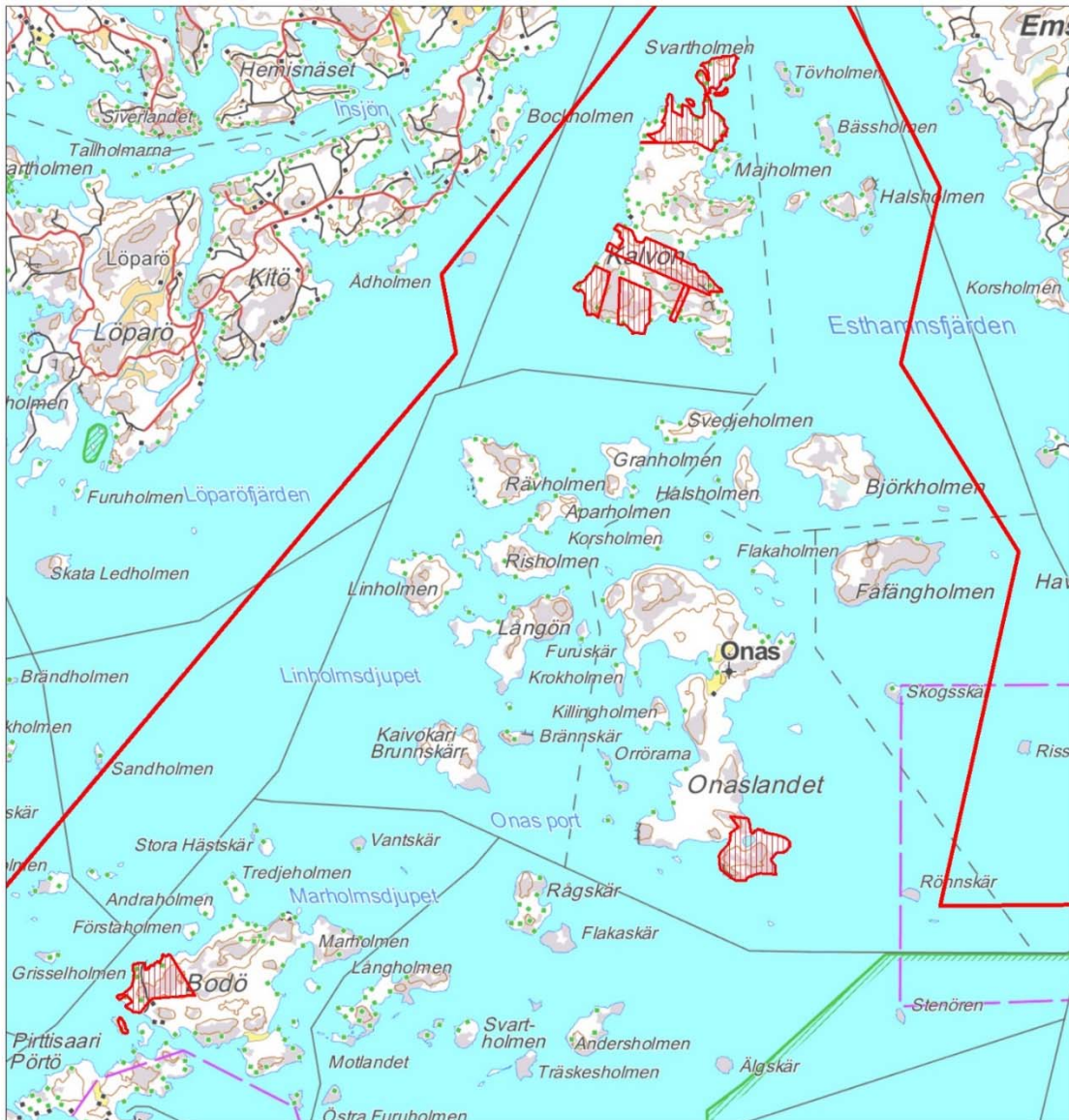
2.1.3 Yleiskaava

Porvoon maalaiskunta laati lähes koko kunnan ranta-alueita koskevan osayleiskaavaehdotuksen, mutta kaava jäi keskeneräiseksi vuonna 1983. Vanhan kaavaehdotuksen mitoitusperusteita käytetään kuitenkin apuna maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun arvioimiseksi kunnes uudet ranta-alueita koskevat osayleiskaavat ovat valmiina.

2.1.4 Ranta-asemakaavat

Alueella on voimassa 6 ranta-asemakaavaa:

- Svartholmen, Svartbäckin kylässä, vahvistettu 14.3.1997.
- Kalvön pohjoinen, Svartbäckin kylässä, vahvistettu 3.2.1997.
- Pedars, Svartbäckin kylässä, vahvistettu 5.7.2000.
- Kalvön eteläinen, Svartbäckin kylässä, vahvistettu 15.10.1996.
- Onaksen eteläkärki, Onaksen kylässä vahvistettu 3.5.1993.
- Bodö, Onaksen kylässä, vahvistettu 13.11.1981.

Kuva 4. Voimassa olevat ranta-asemakaavat

2.1.5 Rakennusjärjestys

Alueella on voimassa 12.12.2007 hyväksytty Porvoon kaupungin rakennusjärjestys. Rakennusjärjestys tuli voimaan 20.2.2008.

2.1.6 Muut suunnitelmat

Alueelle on hyväksytty neljä vanhan lainsäädännön mukaista palstoitussuunnitelmaa.

- Kalvön, Svartbäckin kylässä, hyväksytty 10.5.1968
- Bodö, Onaksen kylässä, hyväksytty 14.10.1969
- Tredjeholmen, Onaksen kylässä, hyväksytty 4.11.1965
- Långholmen, Onaksen kylässä, hyväksytty 14.10.1969

Voimassa oleva lainsäädäntö ei tunne em. vanhoja palstoitussuunnitelma-alueita.

Söderskärin ja Långörenin Natura 2000 –alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma. Suunnittelualueeseen sisältyy myös valtion omistamat alueet Pirttisaarella ja Glosholmissa. Suunnitelma sisältää toimenpide-

ehdotukset suojelun järjestämisestä (mm. valvonta, merkintä ja opastaulut), alueen rakennusten hallinnoinnista ja hoidosta sekä saarten matkailu- ja virkistyskäytön järjestämisestä. Tarkoituksena on lisäksi ajantasaistaa suojelupäätökset ja uusia rauhoitusmääräykset. Suunnitelma on parhaillaan vahvistettavana ympäristöministeriössä.

2.1.7 Pohjakartta

Osayleiskaavan pohjakarttana on käytetty maanmittauslaitoksen maastotietokantaa. Osayleiskaava on laadittu MapInfo-ohjelmalla. Kaikki kaavoitustyössä käytetyt pinta-alat ja rantaviivat on mitattu pohjakartalta MapInfo-ohjelmalla.

2.2 Selvitys suunnittelualan oloista

2.2.1 Sijainti yhdyskuntarakenteessa

Suunnitteluala muodostuu Porvoo saariston läntisestä osa-alueesta. Suunnitteluala sijaitsee noin 30 km etäisyydellä Helsingin keskustasta Sipoon edustalla. Alueen pohjoisosassa sijaitseva Kalvön saari sijaitsee noin 18 km etäisyydellä Porvoon keskustasta ja Pirttisaari noin 28 km etäisyydellä Porvoon keskustasta.

Alue on merkittävä loma-asutusalue ja sinne kohdistuu myös virkistyspainetta niin Porvoosta kuin pääkaupunkiseudultakin. Porvoon merkittävimmät vielä vapaat, jokamiehenoikeudella käytettävät, ranta-alueet sijoittuvat alueelle. Alueella on lisäksi useita venekerhojen ylläpitämiä retkisatamia.

Paineet loma-asutuksen muodostumiseen ovat alueella syntyneet pääkaupunkiseudun läheisyyden takia jo 1950- ja 1960 -luvulla. Myös Pirttisaaren kyläasutus on vuosien myötä muuttunut loma-asutukseksi.

2.2.2 Väestö, asuminen ja loma-asuminen

Suunnittelualaalla asuu vakituisesti parisenkymmentä asukasta, joista 12 Pirttisaarella, 3 Bodössä ja 6 Kalvössä ja Majholmenilla. Loma-asuntoja on noin 465, joten vilkkaimpina lomaviikkoina alueella lomailee noin 900 - 1400 loma-asukasta.

2.2.3 Työpaikat ja palvelut

Alueella toimii kaksi veneveistämöä, toinen Bodössä ja toinen Pirttisaarella.

Alueella liikennöi kesäkuukausina kauppalaiva. Kauppalaiva pysähtyy mm. Kalvössä, Rävholmenilla, Bodössä ja Pirttisaarella.

2.2.4 Liikenne

Suunnittelualan kautta kulkee Porvoon edustan merkittävät laivaväylät Kilpilahden ja Tolkkisten satamiin. 15,3 metrin syväväylä kulkee Onaksen ja Kalvön itäpuolitse ja 9,0 metrin väylä Pirttisaaren, Bodön ja Rävholmenin länsipuolelta yhtyen syväväylään Kalvön eteläpuolitse. Onaksen ja Pirttisaaren välillä kulkee 4,5 metrin itä-länsisuuntainen suojaista laivaväylä. Myös pääosa sorankuljetusliikenteestä Vessööstä Helsinkiin kulkee suunnittelualan kautta. Laivaväylien lisäksi alueella kulkee useita suosittuja veneväyliä.

Kilpilahden satamassa kävi vuonna 2014 noin 1150 alusta, joista noin 850 ulkomaista. Pääosa aluksista oli säiliöaluksia. Saapuvan rahdin määrä oli 12,5 milj. t ja lähtevän rahdin määrä 10,0 milj. t. Kilpilahden satama on Suomen suurin teollisuussatama. Tolkkisten satamassa kävi noin 40 alusta, joista noin puolet ulkomaisia. Pääosa aluksista oli kuivalastialuksia. Saapuvan rahdin määrä oli 45 000 t ja lähtevän rahdin määrä 45 000 t.

Alusten ja rahtien määrät satamittain perustuvat Merenkululaitoksen vuoden 2014 tilastotietoihin. Alusten käyttämistä reiteistä ei ole käytettävissä tilastotietoja.

Sipoon Kalkkirannan ja Pirttisaaren välillä liikennöi ympäri vuoden yhteysalus. Päivittäin on 2 kaksi edestakaisista vuoroa. Yhteysalus pysähtyy vakituisesti Bodön yhteyslaituriin, Pirttisaaren höyrylaivalaituriin ja koululaituriin. Tarvittaessa yhteysalus poikkeaa myös Tredjeholmenin, Norra Bodön, Skyttenskärin ja Hamnholmenin laitureihin. Yhteysalus liikennöi reiteillä Kalvön - Majholmen - Spjutsund kaksi kertaa viikossa (maanantaisin ja torstaisin kerran päivässä edestakaisin). Yhteysalusliikenne on kaikille maksutonta. Yhteysalusliikenteen kustannuksista vastaa valtio.

Kesäviikonloppuisin m/s J.L. Runeberg poikkeaa Pirttisaassa lauantaisin menomatkalla Helsingistä Porvooseen ja sunnuntaisin paluumatkalla Porvoosta Helsinkiin.

Huviliikenne on alueella vilkasta kesäkuukausina. Huviliikenteestä eikä henkilöliikennekuljetuksista ole käytössä tilastotietoja.

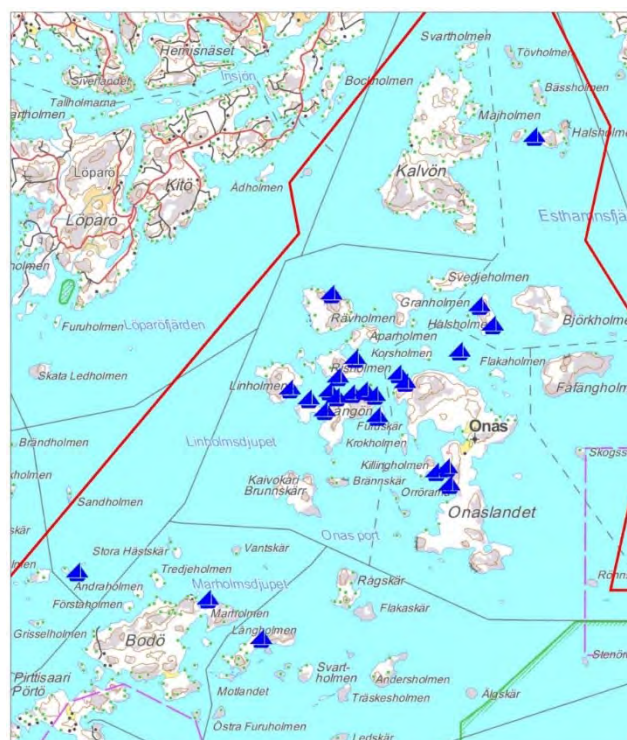
Pirttisaassa ja Bodössä on yksityistiet ja polkumaisia yhteyksiä. Myös Kalvössä on polkumaisia yhteyksiä. Tiet ja polkumaiset yhteydet johtavat yhteyslaitureihin tai muihin alueen tärkeisiin laitureihin. Yhteydet ovat mm. postin haun ja kauppalaivalla asioinnin kannalta erityisen tärkeitä.

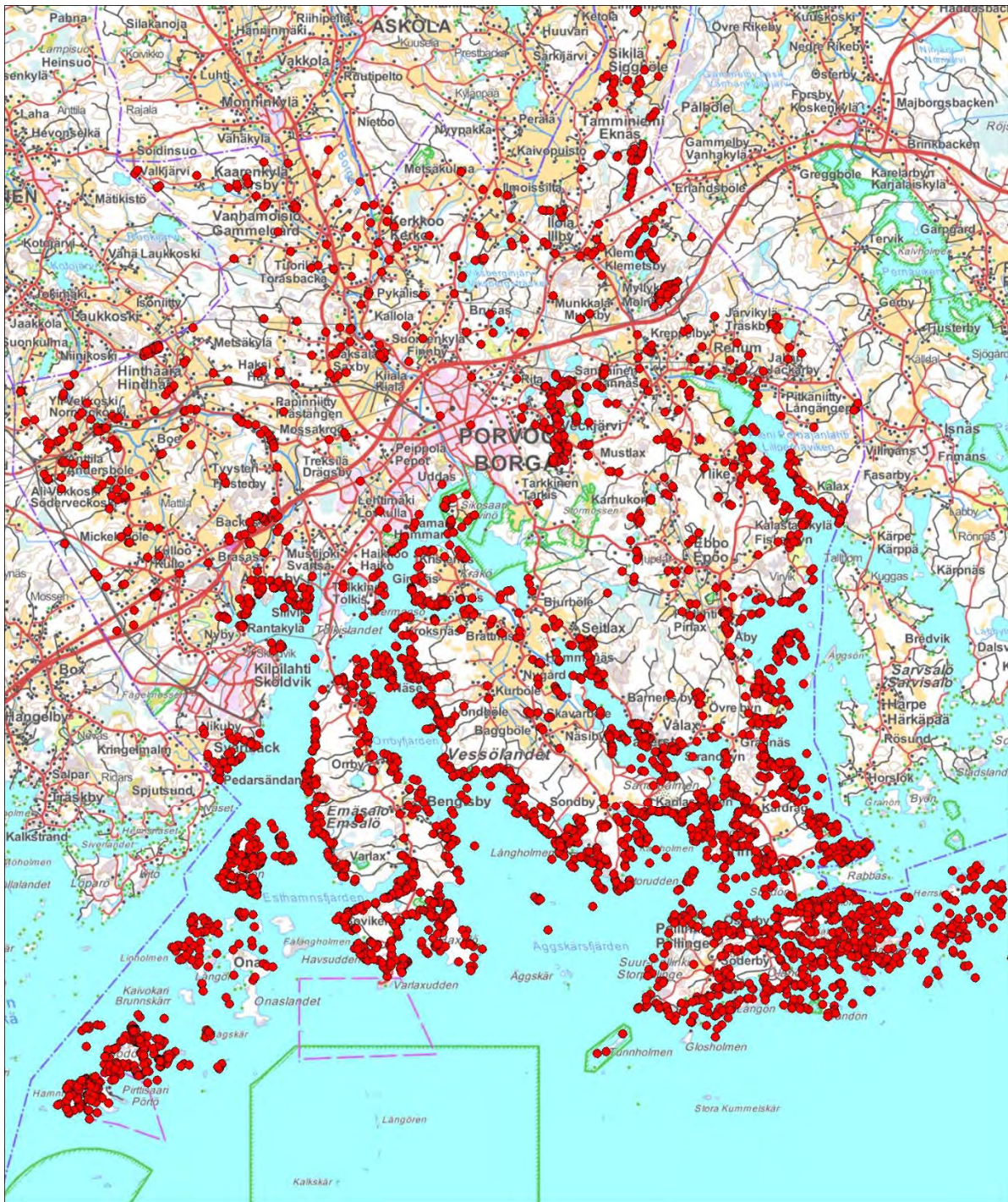
2.2.5 Virkistysalueet ja muut vapaat alueet

Alueelle suuntautuu virkistyspainetta Porvoosta, Sipoosta sekä pääkaupunkiseudulta. Porvoon kaupunki omistaa virkistyskäyttöön hankitun alueen Kalvössä sekä pienen Vitholmen saaren Kalvön länsipuolella Svartbäckin kylässä. Porvoon kaupunki osti vuonna 2014 osayleiskaavaaluonnoksessa virkistysalueeksi osoitetun Fåfångholmenin lounaisosan. Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen omistuksessa on Onaslandetin eteläkätki, Rönnskär sekä aikaisemmin puolustusvoimien käytössä olleet alueet Lerviksudden ja Svartvikenin pohjukka Pirttisaassa. Helsingin kaupunki omistaa Kaivokarin. Virkistysalueiden palvelutaso on vaatimaton, alueilta löytyy mm. kiinnitysrenkaita, nuotiopaikkoja ja käymälöitä. Porvoon kaupungin omistamilla alueilla ei ole mitään palveluita.

Erityisesti Onaslandetin ja sen pohjois- ja länsipuolilla saarilla sijaitsee useita venekerhojen ylläpitämiä retkisatamia. Venekerhojen hallinnoimia alueita on yhteensä 20.

Kuva 5. Alueella toimivien venekerhojen retkisatamat.

Kuva 6. Loma-asunnot Porvoossa.

Alueen rannoista 30 % on vapaata. Vapaiksi rannoiksi on tällöin tulkittu rannat, jotka ovat rakentamattomia pidemmältä kuin 300 metrin matkalta. Alueen ulkosaaristossa on perustettuja luonnonsuojelualueita, joiden alueella rantautumista on rajoitettu kesäaikaan, näitä rantoja ei voida katsoa vapaiksi. Virkistyskäytössä oleva lyhyempikin rantaviiva on tulkittu vapaaksi rantaviivaksi.

Suunnittelualueelta löytyy merkittävimmät rakentamiselta säilyneet vapaat ranta-alueet koko Porvoon kaupungin alueella. Onaslandetin rannoista huomattava osa on vapaata ja täysin rakentamattomia merkittäviä saaria ovat Kaivokari Onaslandetin itäpuolella ja Björkholmen ja Fåfängholmen Onaslandetin koillispuolella. Muita saaria, joissa on vielä jäljellä merkittäviä vapaita ranta-alueita, ovat esim. Granholmen ja Långön

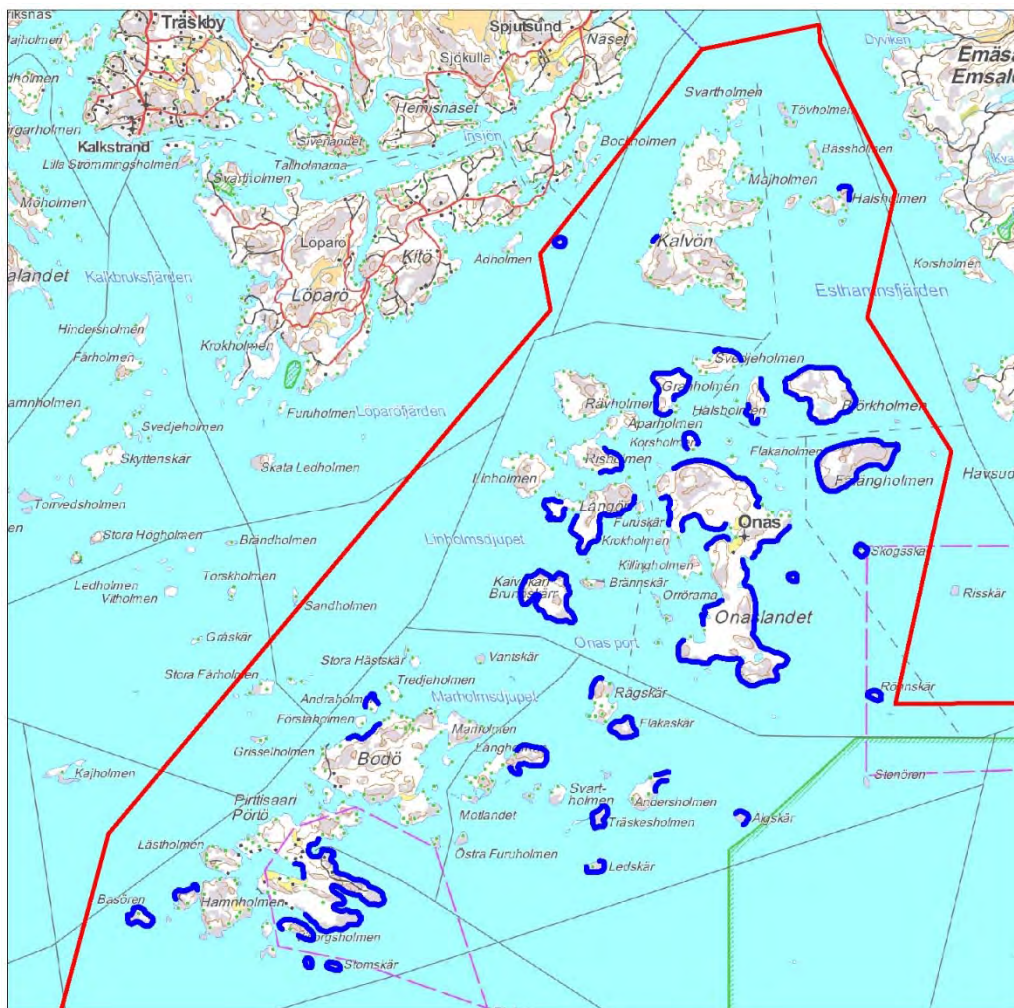
Onaslandetin ympäristössä sekä aikaisemmin puolustusvoimien käytössä olleet alueet Pirttisaaren etelärannalla ja Viborgsholmen Pirttisaaren eteläpuolella. Kalvön ympäristössä vapaita rantoja ei käytännössä enää ole. Vapaat rannat ovat vilkkaassa käytössä.

Taulukko 1. Rantojen sulkeutuneisuus vyöhykkeittäin, mukana kaikki vapaat rannat.

	suljetut rannat (m)	%	vapaat rannat (m)	%	yhteensä (m)
Sisäsaaristo	37049	68	17211	32	54260
Ulkosaaristo	23493	47	26210	53	49703
Merivyöhyke					
asutut	2371	9			
SL-alueet	15829	59	8702	32	26902
Koko alue	78742	60	52123	40	130865

Taulukko 2: Rantojen sulkeutuneisuus vyöhykkeittäin, mukana vapaat rannat >300 m.

	suljetut rannat (m)	%	vapaat rannat >300m (m)	%	yhteensä (m)
Sisäsaaristo	42153	78	12107	22	54260
Ulkosaaristo	28849	58	20854	42	49703
Merivyöhyke					
suljetut	4787	18			
SL-alueet	15829	59	6286	23	26902
Koko alue	91618	70	39247	30	130865

Kuva 7. Vapaat rannat > 300 m.

2.2.6 Luonnonympäristö ja maisema

Suunnittelualue koostuu Svartbäckin kylän Kalvön saaresta ja sen itäpuolella olevista saarista, Onaksen kylän pääsaaresta Onaslandetista ja sitä ympäröivistä saarista, Pirttisaaren ja Bodön saarista lähisaarineen sekä Söderskärin saariryhmästä. Suunnittelualueen maapinta-ala on noin 1520 ha ja vesipinta-ala noin 32 000 ha. Suunnittelualueella on 130 km rantaviivaa. Rantaviivaan eivät sisälly alle 50 metrin levyisten niemien, saarien tai kapeikkojen rannat.

Taulukko 3. Saarten lukumäärät ja koot, vyöhykkeittäin.

	≥ 50 ha (kpl)	10 - 50 ha (kpl)	2 - 10 ha (kpl)	≤ 2ha (kpl)
Sisäsaaristo	4	9	14	9
Ulkosaaristo	0	7	16	11
Merivyöhyke	0	0	16	26
Kokoalue	4	16	46	46

Taulukko 4. Rantaviivojen pituudet vyöhykkeittäin.

	rantaviiva (m)
Sisäsaaristo	54260
Ulkosaaristo	49703
Merivyöhyke	26902
Kokoalue	130865

Alueelta on laadittu erillinen luonto- ja maisemaselvitys, Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, Suunnittelukeskus Oy, 4.7.2006. Seuraavassa on lyhyesti kuvattu alueen luonto- ja maisemakuva.

Ilmasto

Porvoo kuuluu etelä- ja lounaisrannikon ilmastoalueeseen. Tällä ilmastoalueella vuoden keskilämpötila on vajaa +5 °C ja kylmimmän kuukauden, helmikuun -8 °C. Kesällä meri ei juuri viilennä Uudenmaan saaristoa, joten alueen ilmasto ei sanottavasti eroa kesän osalta sisämaasta. Kasvukauden pituus on noin 170 vuorokautta.

Maaperä

Onaksen kallioperä on pääosin graniittia. Bodön ja Pirttisaaren kallioperässä on amfiboliittia ja sarvivälkegneissiä ja Pirttisaarella lisäksi kvartsi- ja granodioriittia. Söderskärin alueen saarten kallioperä on kiillegneissiä. Maaperän hallitsevana ominaisuutena on kallioisuus ja ohut moreenipeite. Siellä täällä on hiekkaa ja soraa sekä turvetta. Alueet suot ovat pieniä ja ohutturpeisia. Moreeni verhoaa maaperää ohuesti jättäen kalliokohoumien lakiosat paljaaksi. Jäätikkö on kasannut paksuimmat moreenikerrostumat kallioiden suojapuolella eli niiden kaakkois-eteläpuolelle.

Vesiolot

Suunnittelualue sijaitsee voimakkaasti kuormitetulla Porvoon edustan merialueella. Porvoon edustan merialueeseen vaikuttavat monet tekijät mm. asutus, maatalous ja teollisuus. Vedenlaatu paranee rannikolta merelle päin siirryttäessä. Veden laatu on tyydyttävä alueen pohjois- ja keskiosassa, eteläosassa veden laatu on jo hyvä.

Maisemakuva ja saaristovyöhykkeet

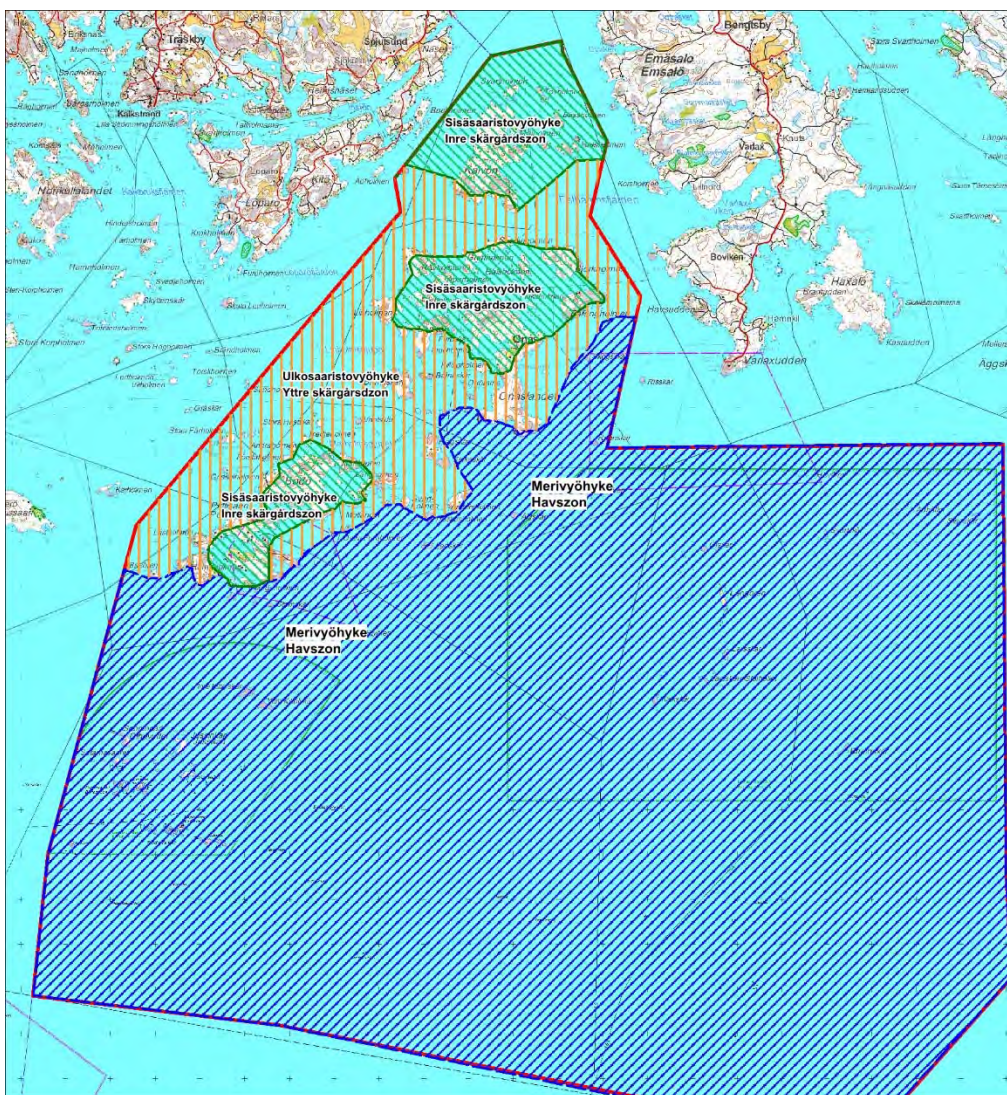
Suunnittelualueen maisema muuttuu selvästi etelästä pohjoiseen avomereltä sisämaahan päin. Pirttisaaren ja Onaksen saaren eteläosasta avautuu merivyöhyke, missä rantojen luonteeseen kuuluvat laakean kallioiset ja kiviset rannat. Saaret ovat puuttomia luotoja ja puusto on harvaa ja kituliasta. Söderskärin ja Långörenin

saaristo koostuu pienistä kallioluodoista ja saarista. Onas ja Pirttisaari ympäröivine pikkusaarineen ovat luonnonpiirteiltään kallioisia, mutta varsin reheväkasvustoisia, pienipiirteisten ja sokkeloisen kokonaisuuden muodostava saariryhmä.

Saaristo on luonnonolosuhteiden nojalla jaettavissa vyöhykkeisiin, jotka kapasiteetiltaan ja siten sietokyvyltään mm. rakentamistarkoituksiin eroavat toisistaan (Uudenmaan saariston suojelutyöryhmän mietintö 1981).

Onaksen saaristoalue jakaantuu seuraaviin vyöhykkeisiin:

1. *Merivöhyke* (Söderskär-Kalskär-Ytterbådan). Tämä on vyöhykkeistä uloin. Sen luonteeseen kuuluvat pienet, puuttomat saaret, sekä kallioiset ja kiviset rannat. Luonto on erityisen arkaa eikä vyöhykkeen maisemaekologinen kapasiteetti ole hyvä.
2. *Ulkosaaristo* (Pirttisaaren, Bodön, Onaksen ja Kalvön saarten ulko-osat ja useimmat pienemmät saaret). Ulkosaariston rajana on metsän esiintyminen. Pieniä saaria on runsaasti, lahtia ja salmia on paljon. Rannat ovat pääasiassa kallio- ja kivikkorantoja. Rantaniittyjä on paikoin. Maisemaekologinen kapasiteetti on merivöhykettä parempi.
3. *Sisäsaaristo* (Pirttisaaren, Bodön, Onaksen ja Kalvön sisäosat). Tähän vyöhykkeeseen kuuluvat vain isompien suurten saarten suojaiset lahdet. Suojaisissa lahdissa on pieniä hiekkarantoja, rantaniittyjä ja ruovikkokasvillisuutta. Rantarakentamiskapasiteetti on suhteellisen hyvä.

Kuva 8. Saaristovyöhykkeet

Erillisessä luonto- ja maisemaselvityksessä (Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy) luokiteltiin ranta-alueet saaristovyöhykkeiden lisäksi kolmeen maisemaekologiseen rantaluokkaan: I Rakentamista ei suositella, II Rantarakentamista tulisi rajoittaa, III Soveltuu rantarakentamiseen (Liite 4.).

Kasvillisuus ja eläimistö

Suurempien saarten (yli 10 hehtaaria) metsät ovat pääasiassa matalia kalliomännikköjä ja kuivahkoja havumetsiä, notkelmissa ja alavammilla alueilla tuoreita kuusisekametsiä. Pienemmissä saarissa metsäkasvillisuus on pääosin kalliomännikköä ja kuivahkoa mäntykangasta. Ulkosaarilla metsäkasvillisuutta on vähän ja metsät ovat yleensä kalliomännikköjä. Myös pienialaisia kuusikkoja esiintyy muutamilla saarilla. Lehtoja ja lehtomaisia kankaita on alueella hyvin vähän. Alueen lehdot sijoittuvat Pirttisaareen ja Onakseen. Merenrantaniityt ovat alueella pienialaisia. Laajin merenrantaniitty on Flakaholmenin eteläkärjessä. Hiekkarantoja on vähän ja ne ovat pienialaisia. Laajin hiekkaranta on Björkholmenin länsirannalla.

Uhanalaisia ja silmälläpidettäviä kasveja alueelta tavataan vain kirkiruoho, huomionarvoisia lajeja tavataan verikurjenpolvi, keihäsvuohennokka ja keltakynsimö.

Alueen linnusto on pääpiirteiltään tyypillistä saaristolinnustoa. Alueelta tavataan tavallisimmat vesilintulajit kuten telkkä, tukkasotka, tukkakoskelo, isokoskelo, haahka, sinisorsa ja haapana. Hieman harvalukuisemmista vesilinnuista alueella pesii kanadanhanhi, pilkkasiipi ja kyhmyjoutsen, myös merihanhi on alueella tavattu. Lokkilinnuista yleisinä esiintyvät kalalokki, harmaalokki, kalatiira ja lapintiira. Kahlaajista yleisimpiä ovat rantasiipi ja karikukko. Petolinnuista alueella pesii nuolihaukka ja kalasääski.

Nisäkkäistä alueella elävät tyypillisimmät kuten jänis, kettu, metsämyyrä ja metsähiiri. Lisäksi Onaksen alueelta on tavattu saukko ja mäyrä. Harmaahylkeitä Söderskärillä nähdään joka kevät, mutta pysyvää kantaa ei ole.

Uhanalaisia ja silmälläpidettäviä eläimiä alueella ovat räyskä, naurulokki, kalasääski, riskilä, selkälokki, kivitasku, teeri ja käki.

Kuva 9. Riskilän kosinta Onaksen saaristossa (Kuva Jukka Palmgren).

Erityispiirteet ja suojelukohteet

Erillisessä luonto- ja maisemaselvityksessä (Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy) on käyty läpi ja kuvailtu arvokkaat luonto- ja maisema-alueet ja -kohteet. Luontotietoja on täydennetty Itä-Uudenmaan liiton maakunnallisesti arvokkaiden luonnonympäristöinventoinnin 2010 tiedoilla sekä Suomen ympäristökeskuksen OIVA -paikkatietopalvelun tiedoilla. Lisäksi on hyödynnetty Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelman luontotietoja ja Froste Ahlforsin Pirtisaaren sotilasalueen kasvit –inventointia (2006).

Seuraavassa on luettelot arvokkaista luontoalueista ja -kohteista. Kohdenumero viittaa liitteessä 2 ja osayleiskaavakartalla käytettyyn kohdetunnukseen sekä Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvityksessä käytettyyn kohdetunnukseen.

Taulukko 5. Natura 2000 –alueet.

Kohde no	Nimi	Alueen suojelutarkoitussarvot/kuvaus:	Lähteet:
LK-14 ja LK-33	Söderskärin ja Långörenin saaristo (FI0100077). Söderskärin ja Långörenin saaristo on myös Ramsar-alue. Ramsarin sopimus on kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen ja vesilintujen suojelusopimus. Söderskärin ja Långörenin saaristo on myös mukana Itämeren eli Helsingin suojelusopimuksessa (HELCOM)	Luontodirektiivissä mainittujen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen sekä lintudirektiivissä mainittujen lajien suotuisan suojelutason turvaaminen. Kansainvälisesti arvokas lintualue (IBA-alue FI 077) Kosteikkojen ja vesilintujen suojelu. Itämeren kuormituksen vähentäminen, meriluonnon suojeleminen ja monimuotoisuuden säilyttäminen. Yhtenä suosituksena merirannikkoalueiden suojelualueet (BSPA)	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelma, metsähallitus 2010. Lähde 3: Suomen ympäristökeskus SYKE / OIVA. Lähde 4: www.birdlife.fi , Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet (IBA).

Kuva 10. Söderskärin saaristoa.

Taulukko 6. Suojelualueet.

Kohde no	Nimi ja perustamissäädos.	Alueen suojelutarkoitus/arvot/kuvaus:	Lähteet:
LK-33	Söderskärin luonnonsuojelualue. Rauhoitettu Uudenmaan lääninhallituksen päätöksellä No 789/7.3.1930, YSA. Vesialueen suojelumääräyksiä on muutettu Uudenmaan ELY -keskuksen päätöksellä (UU-DELY/194/07.01/2010) merilintujen elinolosuhteiden turvaamiseksi.	Linnuston suojelu.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelma, metsähallitus 2010. Lähde 3: Suomen ympäristökeskus SYKE / OIVA ympäristö- ja paikkatietopalvelu,
LK-14	Långören saaret ja luodot. Långörenin luonnonsuojelualue: Asetus eräiden erityisten luonnonsuojelu-alueiden muodostamisesta 15.5.1970/339, asetusmuutos 1971.	Linnuston suojelu koko saaristossa sekä myös kasvillisuuden ja harjumuodostelman suojelu Långörenin saarella	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelma, metsähallitus 2010. Lähde 3: Suomen ympäristökeskus SYKE / OIVA ympäristö- ja paikkatietopalvelu,
LK-14B	Sandkällanin – Stora Kölhällenin hylkeiden-suojelualue. Valtioneuvoston asetus hylkeiden suojelusta 736/2001	Hylkeiden, erityisesti harmaa hylkeen, suojelu, tutkimus ja kantojen seuranta sekä merellisten luontotyyppien seuranta	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelma, metsähallitus 2010. Lähde 3: Suomen ympäristökeskus SYKE / OIVA ympäristö- ja paikkatietopalvelu,
LK-34	Stora Fårholmenin suojeltu saari- ja luoto-ryhmä (Fårholmsklobben, Långören ja Fårholmshällama). Ykstyisomistuksessa. Rahoitettu 1982 ja rajoja muutettu 1984.	Linnuston suojelu.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Suomen ympäristökeskus SYKE / OIVA ympäristö- ja paikkatietopalvelu,
LK-41	Pirttisaaren hiekkaranta. Uudenmaan ympäristökeskuksen luontotyyppipäätös 27.12.2007.	Hiekkaranta. Luonnonsuojelulain 29§ mukainen suojeltu luontotyyppi.	Lähde 1: Suomen ympäristökeskus SYKE / OIVA ympäristö- ja paikkatietopalvelu,

Taulukko 7. Muut luonnonsuojelullisesti merkittävät kohteet.

Kohde no	Nimi	Alueen lyhyt kuvaus ja arvot:	Lähteet:
LK-4	Flakaholmenien merenrantaniitty	Edustava merenrantaniitty. Luonnonsuojelulain 29§ mukainen suojeltu luontotyyppi	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-7	Onas, Mosskärret	Pieni suokokonaisuus ja laskupuro. Kasvillisuudeltaan merkittävä. Metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-8	Onasviken lehto ja merenrantaniitty	Tervaleppälehto ja merenrantaniitty. Tervaleppälehto metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö. Merenrantaniitty on luonnonsuojelulain 29§ mukainen suojeltu luontotyyppi.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-10	Onaslandet, Gloet	Järviruokovaltainen pieni flada, lähes umpinainen merenlahti, jolla on vain ajoittainen yhteys mereen. Tervaleppävaltainen reunapuusto. Reunametsä on osin luhtametsää. Vesilain mukainen suojeltava flada. Luhtametsä on metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-11	Onaslandet, Gloscholmenin flada ja tervaleppämetsä	Pieni flada ja siihen liittyvät tervaleppäluhta sekä -tulvametsä. Alueeseen liittyy myös merenrantaniitty. Luhta on metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö. Vesilain mukainen suojeltava flada.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-20	Bodön merenrantaniitty	Bodön ja Lilla Bodön välissä oleva koko kannaksen levyinen matala ja korkea kasvustoinen merenrantaniitty. Luonnonsuojelulain 29§ mukainen suojeltu luontotyyppi.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-30	Lervikenin lehto ja luhta	Rannikkoalueelle ominainen tulvavaikutteinen tervaleppämetsikkö sekä kiiltolehtipajuluhta. Luonnonsuojelulain 29§ mukainen suojeltu luontotyyppi. Metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Uudenmaan ympäristökeskus. Lausuntopyyntö suojellun luontotyyppien alueen rajaamisesta, Pirttisaaren tervaleppäkorpi. 15.10.2007. Dnro UUS-2006-L-657-253
LK-31	Pörtövikenin rantalehto	Rantalehto. Metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.

Taulukko 8. Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet.

Kohde no	Nimi	Alueen lyhyt kuvaus ja arvot:	Lähteet:
LK-1	Kalvön, Kistörenin luotoryhmä	Paikallisesti arvokas luotoryhmä. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. harmaalokki, kalalokki, tiira).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-2	Kalvön, länsipuoli, Timmervikin nimetön luoto	Pieni luoto. Paikallisesti arvokas. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. naurulokki, kalatiira, kalalokki, haapana ja tukkasotka). Maakuntakaavassa SL-kohde.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Uudenmaan liitto, voimassa oleva maakuntakaava.
LK-3	Björkholmen lounaiskärki	Kallioinen ja hiekkarantainen niemenkärki ja siihen liittyvä pieni luoto. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. kalatiira, kalalokki, rantasipi, ja tukkasotka).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-38	Björkholmen	Björkholmen on Itä-Uudenmaan saaristossa harvinaislaatuinen, isohko (46 hehtaarin kokoinen), täysin rakentamaton saari. Saaren läntisimmästä osasta itäisimpään osaan ulottuu koko etelä-lounaisrannan kattava, yli puolen toista kilometrin pituinen, kivikoiden ja rantaniitykasvillisuuden, paikoin hiekkarantojen luonnehtima ranta (mahdollinen luonnonsuojelulain mukainen suojeltava luontotyyppi). Metsät ovat kallioilla koskemattomia, muualla melko voimakkaasti metsänhoidollisesti käsiteltyjä. Lisäksi saarella sijaitsee luonnontilainen suoalue. Rakentamattomuuden ansiosta osa luontotyypeistä on säilynyt edustavina. Uhanalaiset luontotyypit: Itämeren kasvipeitteiset moreeni-, kivikko- ja lohkarerannat (NT), hiekkarannat (EN), isovarpurämeet (NT), tupasvillärämeet (NT). Seudullisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-5, LK-6	Fåfånghallarna	Seudullisesti/paikallisesti arvokas luotoryhmä. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. harmaalokki, merilokki, kalatiira, kalalokki kivitasku).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-39	Fåfångholmen	Fåfångholmen on 45 hehtaarin laajuinen, yhtä kotarakennelmaa lukuun ottamatta rakentamaton saari. Saaren merkittävimmät luontoarvot ovat vahvasti sidoksissa maisemallisesti erityislaatuisiin kalliimuodostumiin. Koillisessa sijaitsee saaren ainoa mainittava rantaniitty. Luontotyypit: Rantakalliot ja -kivikot, kalliot ja kivikot, kalliometsät ja kalliojyrkänteiden alusmetsät. Uhanalaiset luontotyypit: Itämeren kasvipeitteiset moreeni-, kivikko- ja lohkarerannat (NT). Seudullisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-9	Linholmenin, Risholmenin ja Langön välinen vesialue	Vesilintujen lepäily- ja ruokailualue.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-12 ja LK-40	Onaslandet, Onaksen eteläosa	Onaksen eteläosassa on monipuolinen luontokokonaisuus. Kluuvilampi, metsäkorte- ja muurainkorpi, merenrantaniitty, maisemakalliot, rantakalliot ja -kivikot. Vesilain mukainen suojeltava flada. Seudullisesti/paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-13	Rönnskär	Kallioinen maisemallisesti kaunis ulkosaariston-saari. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. harmaalokki, kyhmyjoutsen, merilokki, riskilä). Saari kuuluu IBA -alueeseen (FI077, Porvoon ulkosaaristo. Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet) ja FINIBA -alueeseen (Kansallisesti tärkeät lintualueet, FINIBA 310114, Itäisen suomenlahden saaristo).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: www.birdlife.fi, Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet (IBA) ja Kansallisesti tärkeät lintualueet (FINIBA)

Kohde no	Nimi	Alueen lyhyt kuvaus ja arvot:	Lähteet:
LK-15	Älgskär	Kallioinen maisemallisesti kaunis ulkosaariston männikkösaari. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. merihanhi, riskilä, kalalokki, harmaalokki, ja kivitasku). Saari kuuluu IBA -alueeseen (FI077. Porvoon ulkosaaristo. Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet) ja FINIBA -alueeseen (Kansallisesti tärkeät lintualueet (FINIBA 310114), Itäisen suomenlahden saaristo).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: www.birdlife.fi, Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet (IBA) ja Kansallisesti tärkeät lintualueet (FINIBA)
LK-16	Onas port, Gråhällen	Maisemallisesti kaunis kallioluoto, missä pesimälinnustoon kuuluivat merilokki ja karikukko. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde. Paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-17	Onas port, Remmarhällen	Pieni kalliosaari, eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. kalalokki, kala- ja lapintiira). Paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-18	Marholmsdjupet, Tärneshället	Pieni luotoryhmä. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. kalalokki, kalatiira). Paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-19	Linholmsdjupet	Pieni luotoryhmä. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. harmaalokki). Paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-21	Motlandet, kallioluodot	Paikallisesti merkittävä linnustokohde. Luodoilla ja niiden läheisyydessä pesivät mm. kyhmyjoutsen, karikukko, kalalokki).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-22	Lökholmarna	Pieni luotoryhmä. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. kalatiira, kalalokki, kivitasku, karikukko). Paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-23	Andersholmenin nimetön luoto	Pieni luoto. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. merilokki, harmaalokki, kyhmyjoutsen). Paikallisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-24, LK-25	Träskesholmsören ja Träskesholmen	Alue on kokonaisuudessa arvokas luontokohde. Träskesholmsörenillä on monipuolinen pesimälinnusto (mm. merilokki, karikukko, kalalokki, tiira, harmaalokki, punajalkaviklo). Träskesholmenin sisäosassa kasvaa erityisen vanhaa, mäntyvaltaista, kuivaa kangasmetsää. Träskesholmenin pohjoispuoliskossa sijaitsee koskematon kluuvilampi. Luoteis- ja pohjoisrantaa lukuun ottamatta rantoja luonnehtivat laajat silokalliot ja niiden väliset lukuisat kalliolammikot. Pääosin gneissistä koostuvien kalliopintojen hallitsevat näkymät ovat erityisiä. Träskesholmenin eteläranta on niittyinen, ja paikalla kasvaa monipuolisesti matalaa, kivikkoisten merenrantaniittyjen tyyppikasvillisuutta. Uhanalaiset luontotyypit: Kluuvit (EN), vanhat mäntyvaltaiset kuivat kankaat (EN), lintuluodot ja -kalliot (NT), Itämeren kasvipeitteiset moreeni-, kivikko- ja lohkarerannat (NT). Träskesholmenin merenrantaniitty on mahdollinen luonnonsuojelulain mukainen suojeltava luontotyyppi. Seudullisesti arvokas.	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Itä-Uudenmaan liiton luontoselvitys 2010.
LK-26	Blyören	Pieni saari, eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. lapintiira, kalalokki, harmaalokki, riskilä ja merilokki). Saari kuuluu IBA -alueeseen (FI077. Porvoon ulkosaaristo. Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet) FINIBA -alueeseen (Kansallisesti tärkeät lintualueet (FINIBA 310114), Itäisen suomenlahden saaristo).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: www.birdlife.fi, Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet (IBA) Kansallisesti tärkeät lintualueet (FINIBA),
LK-27	Stomskär	Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. harmaalokki, lapintiira, punajalkaviklo, riskilä).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-28	Truthället	Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. harmaalokki, kalalokki, lapintiira, karikukko, punajalkaviklo).	Lähde 1: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.

Kohde no	Nimi	Alueen lyhyt kuvaus ja arvot:	Lähteet:
LK-29	Makkarauden lampi ja merenrantaniitty	Makkarauden etelärannalla on merestä kourutunut nimetön pieni lampi. Sen ja rannan välissä on alueelle tyypillinen merenranta-niitty. Vesilain mukainen suojeltava flada.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelma, metsä-hallitus 2010. Lähde 3: Pirttisaari, metsien ikäluokat val-tion alueella, Metsähallitus24.11.2008. Lähde 4. Pirttisaaren sotilasalueen kasvit 2004-2005, Froste Ahlfors 20.3.2006
LK-32	Mellanklobben	Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde (mm. kalalokki, lapintiira, kalatiira, karikukko, harmaalokki). Paikallisesti arvokas.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-35	Linholmsörenin luoto	Paikallisesti arvokas. Eläimistöltään (linnusto) merkittävä kohde. Maakuntakaavassa suoje-lukohde (SL).	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2:Uudenmaan liitto, voimassa oleva maakuntakaava.
LK-36	Onasviken – Vikuddenin alue	Vesilintujen lepäily- ja ruokailualue.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LK-42	Makkarauden	Edustava saaristoluontokokonaisuus, entinen puolustusvoimien alue. Rantaniittyjä, hiekka-rantaa, kallio- ja kivikorantaa, vanhaa met-sää. Luontokohteet LK-30 Lervikenin terva-leppäkorpi, LK-29 Makkaraudenin kluu-viampi, LK-31 Pörtövikenin rantalehto ja LK-41 Pirttisaaren hiekkaranta ovat Makkaraud-denilla.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy. Lähde 2: Långörenin ja Söderskärin saaristojen hoito- ja käyttösuunnitelma, metsä-hallitus 2010. Lähde 3: Pirttisaari, metsien ikäluokat val-tion alueella, Metsähallitus24.11.2008. Lähde 4. Pirttisaaren sotilasalueen kasvit 2004-2005, Froste Ahlfors 20.3.2006

Maisemasuojelun kannalta arvokkaat alueet

Seuraavat alueet ovat Onaksen saariston edustavimmat luonnonmaisema-alueet (lähde: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy). Pääosa luonnonmaisema-alueista on myös arvokkaita luontokohteita. Kohdenumero viittaa liitteessä 3 käytettyyn kohdetunnukseen ja Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvityksessä käytettyyn kohdetunnukseen.

Taulukko 9. Luonnonmaisema-alueet.

Kohde no	Nimi ja kuvaus	Lähteet:
LM-5	Vitholmen. Maisemallisesti erittäin kaunis saari, jossa on runsaasti saaristolle tyypillistä ranta-kasvillisuutta	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LM-9	Björkholmenin länsiranta. Vesimaisemasta hyvin erottuva rantue, joka muodostuu kallio-, ki-vikko- ja hiekkarannasta.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LM-29	Kaivokari. Maisemallisesti kaunis ja maisemasta hyvin erottuvat saari.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LM-30	Onaksen eteläosa. Maisemallisesti hyvin edustava alue (maisemakalliot, rantakalliot ja -kivikot). Onaksen saaren eteläosan kallioperä on punaista Onaksen graniittia.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LM-35	Träskesholmen ja Träskesholmsören. Maisemallisesti monipuolinen ja kaunis alue.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LM-50	Makkarauden ja Lervikudden. Vesimaisemasta hyvin erottuvia kallioniemiä. Maisemallisesti hy-vin edustavia.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.
LM-51	Pirttisaaren lounais- ja eteläosan saaret ja kallioniemet. Maisema-alue koostuu Stomskäristä, Truthällettistä, osasta Halsholmenia, Baklandsklobbenistä, Mellanklobbenistä ja osasta Basörenistä. Maisemallisesti hyvin erottuvia kohteita. Saaret ovat puuttomia tai vähäpuustoisia. Edustava kokonaisuus.	Lähde 1:Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy.

Seuraavassa on luettelo luonnonmaisemakohteista (lähde: Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvitys, 2006, Suunnittelukeskus Oy). Kohdetunnus viittaa liitteessä 3 käytettyyn kohdetunnukseen ja Onaksen saariston luonto- ja maisemaselvityksessä käytettyyn kohdetunnukseen. Kohteet ovat yksittäisiä maisemakohteita, jotka erottuvat selvästi maisemasta tai pieniä maisema-alueita. Valtaosa luonnonmaisemakohteista on rantakallioita tai pieniä luotoja ja saaria. Luonto- ja maisemaselvityksessä maisemakohteet suositellaan jätettäväksi rakentamisen ulkopuolelle. Osa maisemakohteista on myös arvokkaita luontokohteita.

Taulukko 10. Luonnonmaisemakohteet

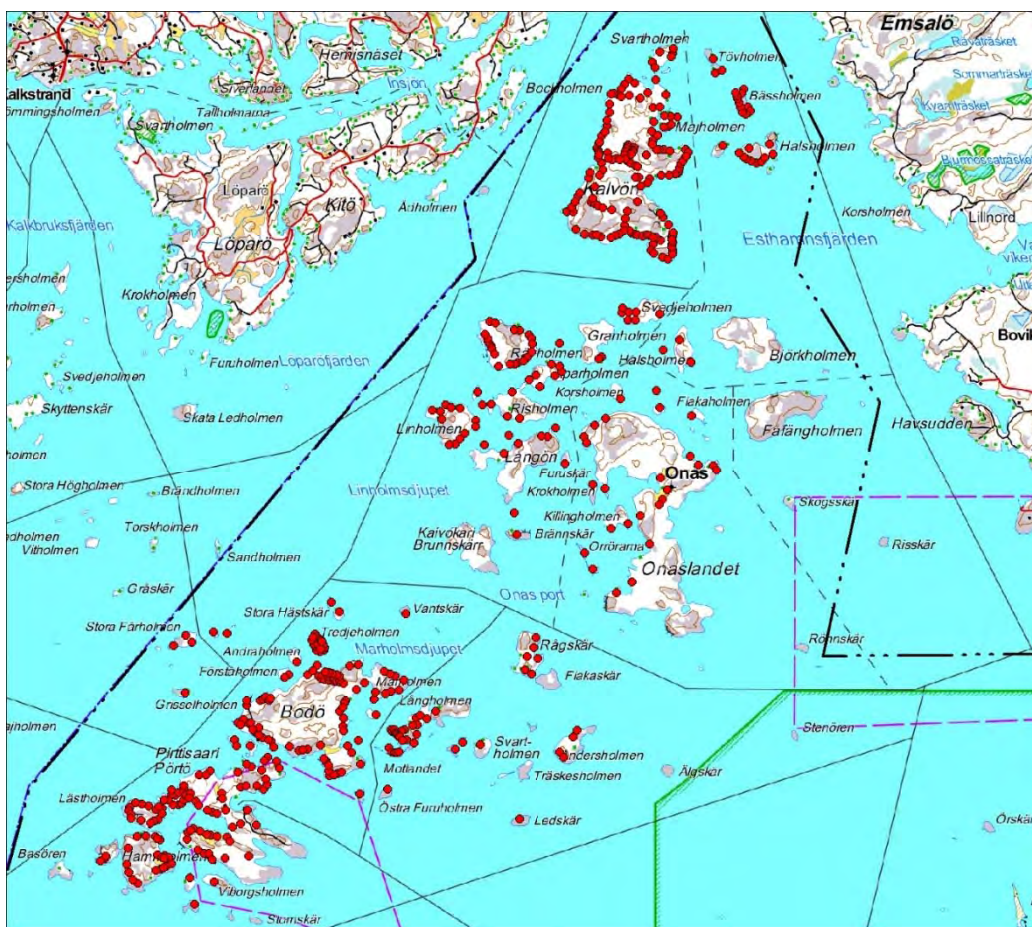
Kohde no	Nimi ja kuvaus
LM-1	Svartholmenin pohjoispää. Vesimaisemasta hyvin erottuva kallioinen ranta.
LM-2	Bässholmen itäranta. Vesimaisemasta hyvin erottuva kallioinen ranta.
LM-3	Halsholmenin itäranta. Vesimaisemasta hyvin erottuva kallioinen ranta.
LM-4	Duntuddenin rantakallio.
LM-6	Granholmenin länsirannan rantakallio.
LM-7	Svedjeholmenin-Granholmenin välinen salmi. Kivikkoinen ranta.
LM-8	Svedjeholmenin eteläinen rantakallio.
LM-10	Björkholmenin itäranta. Vesimaisemasta hyvin erottuva kallioinen ranta.
LM-11	Granholmenin lounaiskärki. Kallioranta.
LM-12	Lilla Korsholmen. Pieni kivikkoinen saari.
LM-13	Rävholmenin rantakallio.
LM-14	Linholmenin lounaisranta. rantakallio.
LM-15	Utterören. pieni kapea männikkö saari.
LM-16	Hästviken. massiivinen rantakallio.
LM-17	Marnäsudden. Kivikkoinen ja kallioinen ranta. Maisemasta hyvin erottuva kohde.
LM-18	Fåfångholmenin lounaisranta. Vesimaisemasta hyvin erottuva kivikkoranta.
LM-19-20	Fåfånghällarna. Kallioisia luotoja maisemasta erittäin hyvin erottuvia kohteita.
LM-21	Risskär. Vesimaisemasta hyvin erottuva saari.
LM-22	Skogsskär. Pieniä luotoja ja kallioinen niemi.
LM-23	Gåsören. Pieni maisemallisesti kaunis saari.
LM-24	Tattarören. Pieni maisemallisesti kaunis saari.
LM-25	Vikudden ja Killingholmenin pohjoisrinne. Vesimaisemasta hyvin erottuva kapea männikköniemi ja kuusikkorinne.
LM-26	Långön. Rantakallio.
LM-27	Långön länsiranta. Kivikkoinen ja kallioinen ranta.
LM-28	Långön eteläranta. Rantakallio.
LM-31	Rågskärin pohjoisranta. Rantakallio.
LM-32	Björnhällen. Pieni vesimaisemasta erottuva saari.
LM-33	Rönnskär ja Rönnskärhället. Pieni vesimaisemasta erottuva saari ja luoto.
LM-34	Älgskär. Pieni vesimaisemasta erottuva saari.
LM-36	Hundskär. Pieni vesimaisemasta erottuva kalliosaari.
LM-37	Andersholmen edusta. Nimetön saari, pieni vesimaisemasta erottuva luoto.
LM-38	Tärnesörarna. Pieni vesimaisemasta erottuva saari.
LM-39	Tärneshället. Pieni vesimaisemasta erottuva luoto.
LM-40	Långholmenin pohjoiskärki. Vsimaisemaa hallitseva kallioinen niemi.
LM-41	Svartholmenin eteläosa. Massiivinen, maisemasta hyvin erottuva rantakallio ja pieniä kallioluotoja.
LM-42	Lökholmarna. Kallioluoto ja kallioranta.
LM-43	Motlandet. Veneväylän vieressä oleva kapea kallioniemeke ja kallioluotoja.
LM-44	Bässholmen. Varsin massiivinen rantakallio.
LM-45	Lilla Fårholmenin pohjoispuolen nimettömät saaret. Maisemasta erottuvia pieniä saaria.
LM-46	Bodön länsiranta ja Förstaholmen sekä nimettömät luodot. Maisemasta erottuva kohde. Ranta on valtaosin kallioista. Nimettömät luodot ovat pieniä kallioluotoja.
LM-47	Bodön länsiranta. Kallioinen ranta ja pieniä kallioluotoja.
LM-48	Grisselholmen. Kalliorantaa.
LM-49	Pirttisaaren Lästholmen. Rantakallio.
LM-52	Blyören. Kivikkoinen vesimaisemasta erottuva saari.

2.2.7 Rakennettu ympäristö

Alueen rakennuskanta koostuu pääosin vanhoista asuinrakennuksista ja lomarakennuksista talousrakennuksineen. Vanhat asuinrakennukset ovat vuosien myötä siirtyneet loma-asutuskäyttöön. Ympärivuotisen asutuksen rakennuspaikat sijoittuvat suojaisiin lahtiin.

Pirttisaaren Byvikenin rannoilla on tiivis, hyvin säilynyt ja omaleimainen saaristokylä. Onaslandetin Onasvikenin rantatöyräällä on säilynyt Södergårdin ja Norrgårdin saaristotilojen komeat päärakennukset talousrakennuksineen. Lisäksi yksittäisiä ympärivuotisesti asuttuja rakennuspaikkoja on Bodön etelärannalla ja Kalvön Timmervikenissä ja Sparrvikenissä. Rakennuspaikkoja, jotka ovat alun perin olleet ympärivuotisen asutuksen käytössä ja joissa on jäljellä vanhoja asuinrakennuksia, on alueella 74 kpl. Vuoden 2016 huhtikuussa ympäri vuoden alueella asuvia asukkaita oli 14 rakennuspaikalla. Näistä rakennuspaikoista 3 oli Kalvössä, 1 Majholmenilla, 3 Bodössä ja 7 Pirttisaarella. Vanhoja asuinrakennuksia koko alueella on yhteensä jäljellä noin 100. Vanhojen asuinrakennusten jäätyä tyhjilleen on niiden käyttötarkoitus muuttunut pikkuhiljaa loma-asumiseen ilman MRL:n tai sitä edeltäneen lain edellyttämää käyttötarkoituksen muutospäätöstä.

Loma-asuntoja on yhteensä noin 450. Loma-asutus on sijoittunut saarten ranta-alueille jättäen saarten sisäosat rakentamiselta vapaaksi. Kalvön ja sen lähisaarien, Rävholmenin, Linhomenin, Bodön ja Hamnholmenin rannat sekä Pirttisaaren rannat puolustusvoimien käytössä ollutta aluetta lukuunottamatta ovat lähes täyteen rakennettuja. Poikkeuksellisen tiiviisti rakennetussa Kalvön saarella loma-asutus on levinnyt myös saaren sisäosiin. Loma-asuntojen keskikoko on Svartbäckin alueella noin 43 k-m² ja Onaksen kylän alueella noin 47 k-m².

Kuva 11. Rakennuspaikat Onaksen saaristossa. Kalvön ja sen lähisaarien, Rävholmenin, Linhomenin, Bodön ja Hamnholmenin rannat sekä Pirttisaaren rannat (puolustusvoimien käytössä ollutta aluetta lukuunottamatta) ovat lähes täyteen rakennettuja.

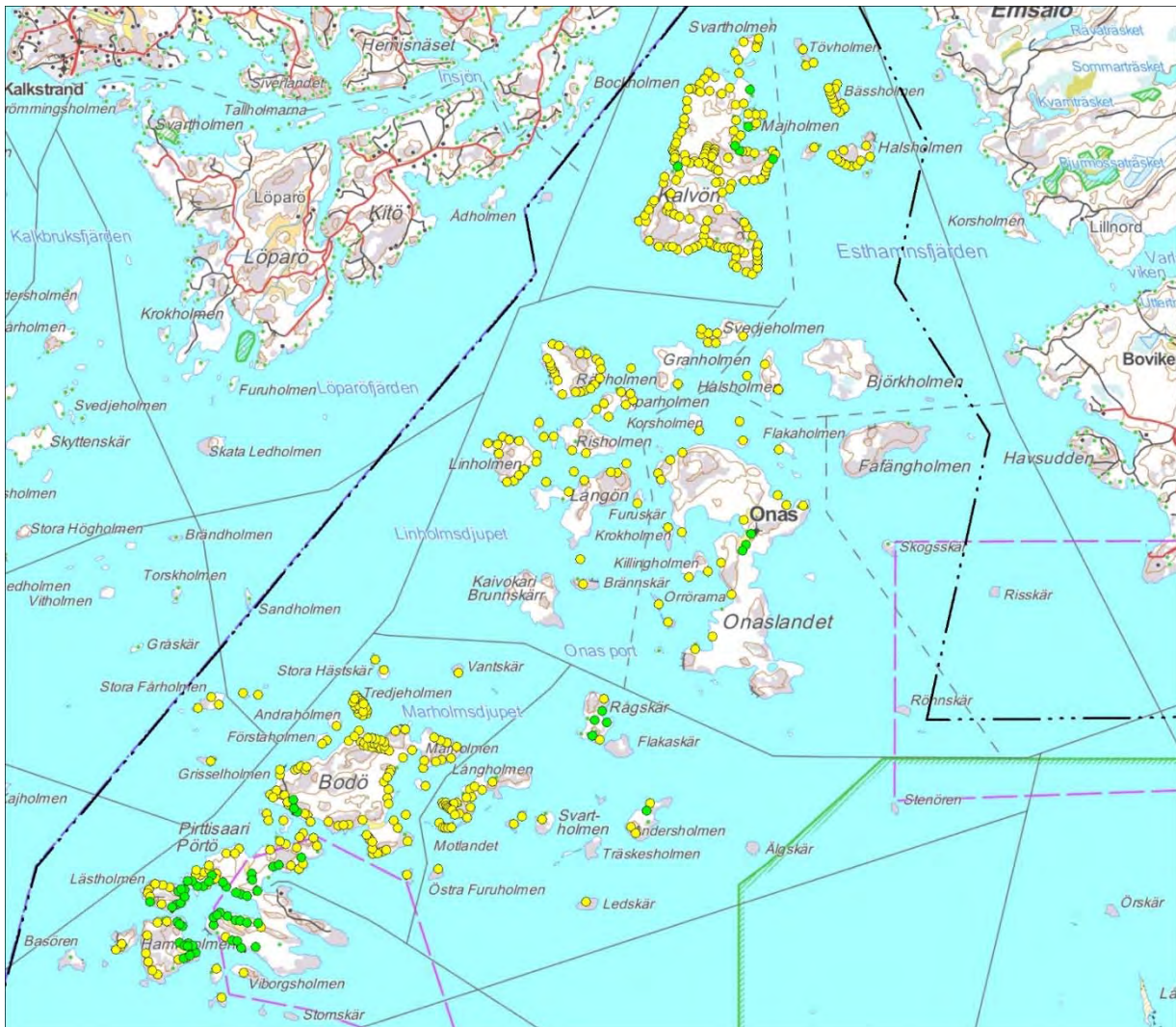
Telakkatoimintaan liittyvää rakennuskantaa on Bodössä, Pirttisaarella ja Kalvön Timmervikenissä. Merivartioston ja puolustusvoimien käyttöön rakennettuja rakennuksia on Pirttisaarella, mutta ne eivät ole enää merivartioston tai puolustusvoimien käytössä. Pirttisaaren vanha kyläkoulu toimii Pirttisaaren asukkaiden kokoontumistilana. Söderskärin majakka ja siihen liittyvä rakennusryhmä sijoittuu alueen eteläosaan. Majakanvartijat poistuivat saaresta jo vuonna 1950, mutta majakka palveli vuoteen 1989 saakka merenkulkijoita. Valtion riistantutkimuslaitoksen alainen Söderskärin tutkimusasema toimi Södeskärissä vuosina 1965 -2007. Nykyisin majakkarakennus on yksityisomistuksessa ja matkailukäytössä.

Kuva 12a. Byvikenin ympärillä Pirttisaarella, Hamnholmenissa ja Lästholmenissa on säilynyt paljon vanhaa rakennuskantaa. Vanhoille rakennuspaikoille on tyypillistä, että niillä on useita rakennuksia. Asuinrakennuksia voi olla kaksi tai useampia ja tyypillisesti rakennuspaikoilla on useita talousrakennuksia sekä venevaja.

Kuva 12b. Loma-asunto Bessholmenilla. Kesämökit Onaksen saaristossa ovat kooltaan keskimäärin jonkin verran pienempiä kuin muualla Porvoossa.

Kuva 12c. Rakennuspaikat Onaksen saaristossa. Loma-asutuksen rakennuspaikat on osoitettu keltaisella pisteellä. Rakennuspaikat, jotka ovat alun perin olleet ympärivuotisen asutuksen käytössä ja joissa on jäljellä vanhoja asuinrakennuksia, on osoitettu virheällä pisteellä. Vanhat asuinrakennukset ovat pääosin kesäkäytössä.

Rakennetun ympäristön kehitys

Alueelta on laadittu erillinen kulttuuriympäristöselvitys: Onaksen saaristo ja Kalvön, Selvitys Porvoon läntisen ulkosaariston kulttuuriympäristöstä, Museovirasto, Rakennushistoriansasto 2001, Korjattu versio 15.6.2006. Vuonna 2013 tehtiin arkeologinen inventointi täydentämään kulttuuriympäristöselvityksen tietoja. Lisäksi on hyödynnetty Metsähallituksen inventointeja Söderskärin ja Långörenin saariston kulttuuriperinnöstä, Museoviraston rakennusperintöportaalia ja Uudenmaan liiton tietoja maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä.

Onaksen alueen rakennetun ympäristön muovautumiseen merkittävästi vaikuttaneita tekijöitä ovat olleet merenkulku ja kalastus. Tärkeät vanhat merenkulun väylät ovat kulkeneet alueen kautta Porvooseen. Alun perin luotsaustoimintaa hoidettiin Onaksen saarelta ja Andersholmenilta käsin, myöhemmin vahtipaikat siirrettiin myös Rågskäriin, Pirttisaareen ja Majakkasaaren läheisyyteen Kokkomaalle. Asutus levisi näille saarille luotsauksen myötä. Luotsit hoitivat aiemmin myös tullin tehtäviä saaristossa. Kun tullaus erotettiin luotsauksesta, Pirttisaaren itärannalle Svartvikeniin perustettiin tulliasema. Valtion kehitystoimet edistivät kalastuksen leviämistä alueelle ja sitä myötä asutusta levisi erityisesti Hamnholmeniin, Lästholmeniin ja Pirttisaareen.

Pirttisaaren linnoitustöitä tehtiin 1939–1944, joista näkyvät selkeät jäljet nykyisinkin. Maa-alueet puolustusvoimien käyttöön pakkolunastettiin 1940 talvisodan jälkeen. Pirttisaari oli sodan jälkeenkin pitkään Suomenlinnan rannikkorykmentin linnakkeena. Matkailu- ja vapaa-ajanvietto kehittyivät Pirttisaarella jo vakituisen höyrylaivaliikenteen myötä 1900-luvun alussa. Saarelle perustettiin mm. täysihoitola ja kesävieraille vuokrattiin tiloja. Alun perin vapaa-ajanviettoon liittyvät ympäristöt ovat muovautuneet pääosin 1950-luvulla ja sen jälkeen.

Rakennustapa

Onaksen saariston asuintalot ovat useimmiten olleet sivukamarillisia tupia tai paritupia. Rakennusaineena oli hirsi ja lauta. Asuinrakennuksia laajennettiin tarpeen mukaan. Kesävieraille vuokratut aitat ja saunat muuttuivat hiljalleen asunnoiksi. Asuinrakennukset ovat sijainneet lähellä rantaa suojaisten sisälahtien rannoilla. Venevajat ovat olleet vesirajassa ja jokaisella talolla on ollut oma laiturinsa. Kyläasutuksesta poiketen Onaksen Södergårdin ja Norrgårdin päärakennukset olivat kookkaita ja ylellisesti sisustettuja.

Valtion entisistä rakennuksista vanhimmat, Pirttisaaren luotsitalo ja tulliasema, rakennettiin yksilöllisten suunnitelmien pohjalta, muut tyyppipiirustusten pohjalta. Söderskärin majakka on yksi kuudesta ensimmäisistä uusgoottilaisesta majakasta. Kaikki valtion talot on suunniteltu Intendentin-konttorissa. Luotsit vastasivat itse asumisestaan ja heidän rakennuksensa noudattivat paikallista rakennustapaa. Söderskär on yksi Suomenlahden parhaiten säilyneitä historiallisia majakkasaaia.

Kesämökkien rakentaminen saarilla alkoi laajemmin 1950-luvulla ja jatkuu edelleen. Kesämökkiasutus on alueella tavanomaista eikä niistä ole kulttuuriympäristöselvityksessä nostettu esille suojeltavia kohteita. Kesämökit Onaksen saaristossa ovat kooltaan keskimäärin jonkin verran pienempiä kuin muualla Porvoossa.

Kuva 13. Norrgårdin ja Södergårdin rakennuksia 1900-luvun alussa (Lähde: Onaksen saariston ja Kalvön, Porvoon läntisen ulkosaariston kulttuuriympäristöstä, MVHKA, Museovirasto 2006)

Kulttuuriympäristön arvokkaat alueet ja kohteet

Osayleiskaava-alueella on useita arvokkaita kulttuuriympäristöjä ja rakennuksia. Merkittävimmät alueen kulttuuriympäristöt liittyvät merenkulun ja kalastuksen historiallisiin vaiheisiin ja ne ovat hyvin säilyttäneet luonteenpiirteensä. Tämän lisäksi niillä on selkeä yhteys saariston maisemallisiin arvoihin: luonnonkauneuteen, karuuteen, merellisyyteen.

Erillisessä kulttuuriympäristöselvityksessä on arvotettu ja kuvailtu kohteet (Onaksen saaristo ja Kalvön, Selvitys Porvoon läntisen ulkosaariston kulttuuriympäristöstä, Museovirasto, Rakennushistorian osasto 2001, Korjattu versio 15.6.2006). Kulttuuriympäristöselvityksen valmistumisen jälkeen on valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen inventointi tarkistettu (RKY 2009) ja se on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Vuonna 2013 tehtiin Onaksen saariston arkeologinen inventointi täydentämään kulttuuriympäristöselvityksen tietoja (Porvoon Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013). Lisäksi on hyödynnetty Metsähallituksen inventointeja Söderskärin ja Långörenin saariston kulttuuriperinnöstä, Museoviraston rakennusperintöportaalia ja Uudenmaan liiton tietoa maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä.

Seuraavassa on luettelo arvokkaista kulttuuriympäristöistä ja rakennuksista. Kohdetunnus viittaa liitteessä 5 ja kulttuuriympäristöselvityksessä sekä kaavakartalla käytettyihin kohdetunnuksiin.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009):

5. Porvoon läntisen saariston luotsi-, majakka- ja kalastusyhdykunnat (RKY 2009)
Porvoon läntisen saariston luotsi-, majakka- ja kalastusyhdykunnat ovat ympäristökokonaisuuksia, jotka kuvastavat erinomaisella tavalla saariston pitkää ja monipuolista asutus- ja elinkeinohistoriaa jo 1600-luvulta alkaen (RKY 2009). Valtakunnallisesti arvokkaassa aluerajauksessa ovat mukana Onaksen saaressa Norrgårdin ja Södergårdin poikkeuksellisen komeat talonpoikaistalot talousrakennuksineen, Pirttisaaren, Hamnholmenin ja Lästholmenin saarten väliin jäävän suojaisten lahden ympärillä sijaitseva Pirttisaaren kalastaja- ja luotsikylä, Rågsjärin ja Andersholmenin vanhat luotsien asuin- ja työpaikat ja näissä saarissa olevat muinaismuistolain rauhoittamat jatulintarhat, Söderskärin majakkasaaret ja Långholmenin entinen kalastajien kausiasumusalue.

Seuraavat kulttuuriympäristöselvityksen (Museovirasto 2006) valtakunnallisesti arvokkaat kohteet sisältyvät RKY 2009 –rajaukseen:

- 5.1. Norrgårdin ja Södergårdin rakennukset pihapiireineen ja Onasviken, Onaksen saari.
- 5.2. Pirttisaaren Byviken ja entinen tullin alue Svartvikenissä.
- 5.3. Luotsitalon rakennukset ja pihapiiri Hamnholmen, Luotsiranta. Luotsitalo on suojeltu rakennussuojelulailla 1990.
- 5.4. Majakka, majakkamestarin ja -vartijan talot sekä luotsitupa talousrakennuksineen, Söderskär, Mattlandet, Kokkomaa. Majakka on suojeltu rakennussuojelulailla 2010.
- 5.5. Rågsjärin vahtitupa ja entiset luotsien asuinpaikat.
- 5.7. Långholmenin entinen kalastajien kausiasumusalue.
- 6.1. Andersholmenin luotsiasuintalot ja pihapiiri.

Muut valtakunnallisesti merkittävät kohteet (Museovirasto 2006):

- 5.6. Rönnskärin ja Basörenin historialliset merimerkit.

Maakunnallisesti merkittävä kohde (Uudenmaan liiton julkaisu E114, 2012):

- 5.8. Larsskärin satamapaikka
Larsskär on vanha kaukokalastuksen satamapaikka, jossa ei ole säilynyt kalastajien majoja

Alueellisesti ja paikallisesti merkittävät alueet ja rakennukset (Museovirasto 2006):

- 6.2. Bodön telakkaranta
- 6.3. Huvilan raunio Killingholmenilla
- 6.4. Kalvön, asutus 1900-luvun alusta

Muinaismuistot

Osayleiskaava-alueen muinaismuistojen inventointi sisältyi tehtyyn kulttuuriympäristöselvitykseen (Onaksen saaristo ja Kalvön, Selvitys Porvoon läntisen ulkosaariston kulttuuriympäristöstä, Museovirasto, Rakennus-historianosasto 2001, Korjattu versio 15.6.2006). Osayleiskaava-alueelta tunnettiin viisi muinaisjäännöskohdetta: kaksi jatulintarhaa, yksi kallioon tehty hakkaus, kivikehä ja ns. Napoleonin kivi. Museovirasto ehdotti kuitenkin luonnoksesta antamassaan lausunnossaan 2008 alueen systemaattista arkeologista inventointia tietojen ajantasaisuuden varmistamiseksi. Tämän johdosta vuonna 2013 tehtiin Onaksen saariston arkeologinen inventointi täydentämään kulttuuriympäristöselvityksen tietoja. Inventoinnissa rekisteröitiin kuusi uutta kohdetta: kaksi todennäköisesti pronssikautista hautaröykkiötä, kaksi kummeliä, yksi kompassiruuu ja yksi asuinpaikka. Osayleiskaavatyössä on lisäksi hyödynnetty Metsähallituksen inventointeja Söderskärin ja Långörenin saariston kulttuuriperinnöstä ja Museoviraston muinaisjäännösrekisteriä.

Seuraavassa on luettelot kiinteistä muinaisjäännöksistä. Kohdenumero viittaa osayleiskaavakartalla, liitteessä 5 ja kulttuuriympäristöselvityksessä (2006) käytettyihin kohdetunnuksiin ja Mjtunnus arkeologisessa inventoinnissa (2013) ja Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä käytettyihin tunnuksiin.

Taulukko 11: Kiinteät muinaisjäännökset

Kohde nro	Mjtunnus	Nimi	Tyyppi	Ajoitus	Lähde
7.1	1000011740	Pirtisaari	Hautapaikat/hautausmaat	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.2 A	613010036	Rågskär	Kultti- ja tarinapaikat/Jatulintarhat	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.2 B	613010036	Rågskär	Kultti- ja tarinapaikat/Jatulintarhat	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.3	613010072	Andersholmen	Kultti- ja tarinapaikat/Jatulintarhat	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.4	1000011741	Killingholmen	Taide- ja muistomerkit/Hakkaukset	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.5	1000011742	Napoleonin kivi	Kivirakenteet	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.7	1000022629	Kalvön	Hautapaikat/Hautaröykkiöt	Pronssikautinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.8	1000022630	Rävholmen	Taide, muistomerkit/Kompassiruuut	Historiallinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.9	1000022631	Onas	Kulkuväylät/Kummelit	Historiallinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.10	1000022747	Hamnholmen 1	Hautapaikat/Hautaröykkiöt	Pronssikautinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.11	1000022748	Hamnholmen 2	Kulkuväylät/Kummelit	Historiallinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.12 A	1000022749	Basören	Asuinpaikat	Historiallinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
7.12 B	1000022749	Basören	Valleja ja kuoppia	Historiallinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013

Osayleiskaava-alueella on myös useita tunnettuja vedenalaislöytöjä, alusten hylkyjä, joista 9 on rauhoitettuja muinaisjäännöksiä. Kulttuuriympäristöselvityksen (2006) tiedot vedenalaislöydöistä on päivitetty Museoviraston muinaisjäännösrekisterin (2015) tiedoilla. Seuraavassa luettelossa kohdenumero viittaa osayleiskaavakartalla ja liitteessä 5 käytettyihin kohdetunnuksiin. Mjtunnus on kohteen tunnus Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä.

Taulukko 12. Kiinteät muinaisjäännökset, vedenalaiset kohteet

Kohde nro	Mjtunnus	Nimi	Tyyppi	Ajoitus	Lähde
17-5	1039	Söderskär Ölhuvudet	Hylyt (puu)	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-6	1040	Söderskär Kokkomaa	Hylyt (puu)	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-12	1042	Onaksen eteläranta	Hylyt (puu)	ei määritelty	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-13	1043	Onaksen lounaiskärki	Hylyt (puu)	ei määritelty	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-14	1044	Killingholmen pohj.	Hylyt (puu)	ei määritelty	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-25	1053	Pirtisaari Truthället	Hylyt (puu)	ei määritelty	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-28	1063	Kaivokari	Hylyt (puu)	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-29	1067	Stora Kölhällen	Hylyt (puu)	Historiallinen	Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015
17-30	1000018016	Pirtisaari Lillhälet	Hylyt (puu)	Historiallinen	Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015

Lisäksi alueelta on löytynyt mahdollisia muinaisjäännöksiä ja muita kohteita. Seuraavassa luettelossa kohde-numero viittaa liitteessä 5 käytettyihin kohdetunnuksiin. Mjtunnus on kohteen tunnus Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä.

Taulukko 13. Mahdolliset muinaisjäännökset

7.13.	1000022512	Onäs	Asuinpaikat/torpat	Historiallinen	Onaksen saariston arkeologinen inventointi, Museovirasto, 2013
17-31	1057	Pirtisaari Lästholmen	Hylyt (puu)	Historiallinen	Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-32	1056	Yttergrundet	Hylyt (puu)	ei määritelty	Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,

Taulukko 14: Muut kohteet

17-2	1036	Martta	Hylyt (puu)	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,
17-7	1041	Kalvö	Hylyt (puu)	Historiallinen	Onaksen saaristo ja Kalvö, Museovirasto, 2006, Muinaismuistorekisteri, alusten hylt, 2015,

Metsähallituksen Söderskärin ja Långörenin saariston kulttuuriperintöinventoinnissa löydettiin huomattava määrä arkeologisia kohteita, pääasiassa sotahistoriallisia kohteita (lähinnä puolustusvarustuksia kuten bunkkereita ja tykkiasemia) ja myös merenkäyntiin sekä kalastukseen liittyviä kohteita. Näitä kohteita ei ole viety Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin.

Kuva 14. Kummeli kallion korkeimmalla kohdalla Onaslandetin lounaiskulmassa (kuva Vesa Laulumaa)

2.2.8 Ympäristön häiriötekijät

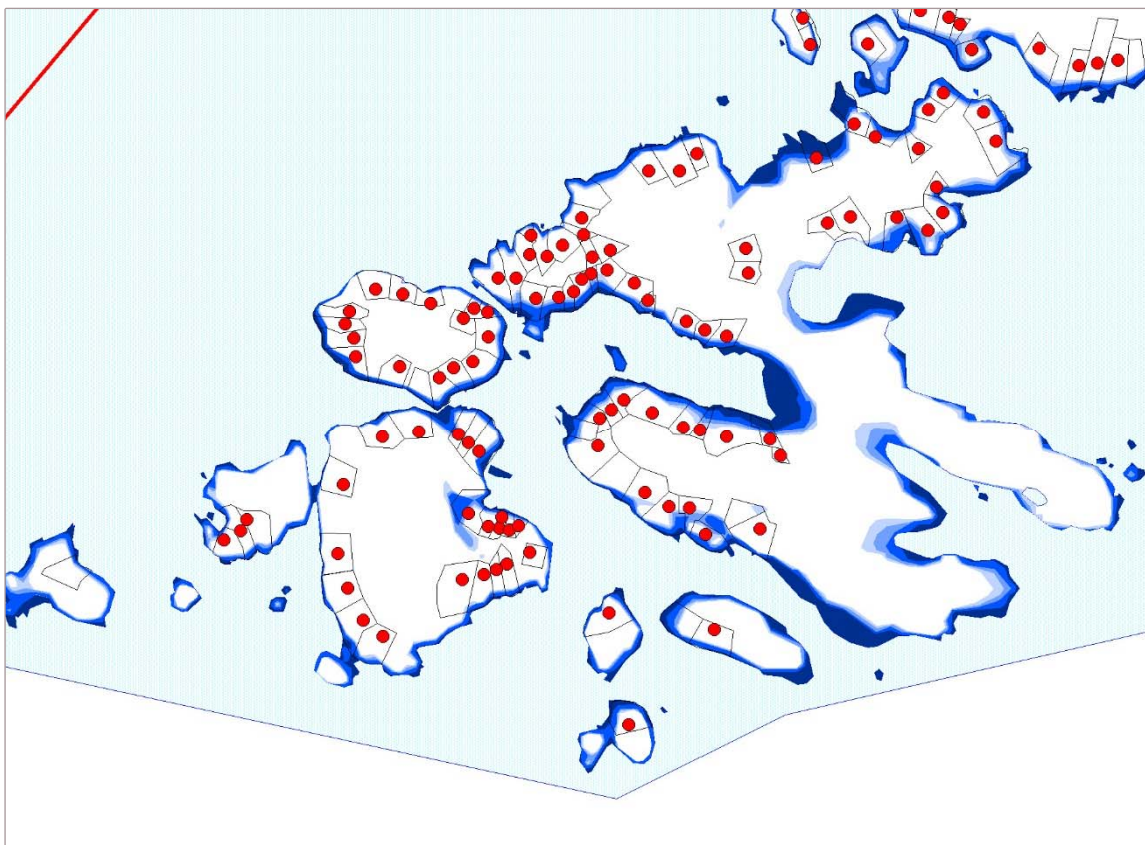
Onaksen alueella ilmenee ajoittain voimakkaita sinileväkukintoja. Ne häiritsevät virkistyskäyttöä ja kalastusta. Sinileviä on yleisöilmoitusten perusteella eniten rannikkovesissä heinäkuun lopulla ja elokuun alussa. Levien määrä ja fosfori- ja nitraattitypen pitoisuudet vaihtelevat voimakkaasti vuodenaikojen mukaan.

Kuva 15. Saaristossa on ajoittain sinileväkukintoja. Björkholmenin länsirantaa elokuussa 2010.

Alueen vesistön happiolosuhteet ovat pääosin hyvät. Normaalialueen happipitoisuuden heikentymistä tapahtuu kuitenkin kevättalvella, ennen jäiden lähtöä, sekä loppukesästä, ennen syyskiertoa. Huonosta happitilanteesta kärsivät syvänealueet sijoittuvat Kalvön etelä- ja kaakkoispuolelle, Björkholmenin itäpuolelle, Fåfängholmenin lounaispuolelle, Rävholmen pohjois- ja länsipuolelle, Kaivokarin länsi- ja kaakkoispuolelle sekä Onaksen itäpuolelle. Eräs syy syvänteiden heikkoon happitilanteeseen on huono syvänevesien vaihtuvuus. Onaksen saariston muoto ja topografia estävät tehokkaasti veden vaihtuvuuden. Nämä alueet ovat herkkiä ravinnekuormitukselle.

Alueella tulee varautua tulvavaaraan. Itämeren rannikolla vedenkorkeuden nopeat muutokset aiheutuvat kovista tuulista ja ilmanpaine-eroista sekä Itämeren vedenpinnan edestakaisesta ominaisheilahtelusta. Meriveden nousut ovat kuitenkin kestoaltaan lyhytaikaisia. Merivedenkorkeuden vaihtelut jäävät tavanomaisesti alle metriin. Loppiaisenä 2005 merivesi nousi Suomenlahdella ennätyslukemiin, ollen Porvoon kohdalla noin +1,70 metriä. Vastaavan tulvan ennakoitaan toistuvan kerran kolmessakymmenessä vuodessa. Meritulvien yhteydessä tulee huomioida lisäksi aaltoiluvara. Erityisen alttiita meritulville ovat alle +3,0 metrin tasolle sijoittuvat alueet. Onaksen ja Kalvön alueella rakennuspaikat sijoittuvat muutamia pikkusaaria lukuun ottamatta siten, että pääosa rakennuspaikasta on tulvan ulottumattomissa.

Kuva 16. Olemassa olevat rakennuspaikat ja tulva-alueet, Pirttisaari (Tulva-aineiston osalta Lähde ©SYKE, ELYt, ranta-viiva-aineisto ©MML).

Osallisille kohdistetussa kyselyssä tuli esille alueella koettuja häiriötekijöitä. Alueelle kohdistuu runsaasti virkistyspainetta niin pääkaupunkiseudulta kuin Porvoostakin. Loma-asukkaat kokevat ohjaamattoman jokamiehenoikeudella tapahtuvan liikkumisen saaristossa paikoitellen häiritseväksi. Saaristoluonnon pelättiin häiriintyvän saariston runsaasta ohjaamattomasta käytöstä. Söderskärin majakan matkailuhankkeen pelättiin pilaavan alueen luontoarvoja.

Rahtiliikenne Kilpilahden teollisuussatamaan koettiin häiritseväksi ja uhkana syväväylän lähisaarissa. Kalvössä koettiin myös Kilpilahden teollisuusalueen läheisyys turvallisuusriskinä. Laivaliikenteen aiheuttama rantaa kuluttava aallokko koettiin paikoitellen haittana. Venekerhojen suuri määrä koettiin häiritseväksi erityisesti loma-asuntojen lähellä. Mantereen venepaikkojen vähyys koettiin epäkohtana. Kalvöstä tuotiin lisäksi esille yhteyslaiturin ja selkeiden kulkuyhteyksien puute sekä toive vesipostiin mantereen puolella.

Loma-asutuksen koettiin paikoitellen olevan jo nyt liian tiivistä esim. Kalvössä ja Rävholmenilla.

2.2.9 Maanomistus

Kaava-alue on pääosin yksityisessä omistuksessa. Maanomistusyksiköitä (sama maanomistaja/maanomistajat omistavaa yhden tai useamman kiinteistön) on noin 411. Maanomistajat ovat pääosin pääkaupunkiseudulla asuvia (noin 67 %) ja erityisesti helsinkiläisiä (42%). Porvoolaisia on 16% maanomistajista. Suomen valtio omistaa puolustusvoimien ja merenkululaitoksen käytöstä vapautuneita alueita Pirttisaarella ja Söderskärin saariryhmästä Majakkasaaren, Luotsisaaren ja Kokkomaan. Porvoon kaupunki omistaa noin 4 hehtaarin suuruisen tilan Kalvössä, Vitholmen saaren Svartbäckin selällä, Pirttisaaren vanhan koulun kiinteistön maa-alueet ja noin 12 ha suuruisen alueen Fåfängholmenin lounaisosasta. Helsingin kaupunki omistaa Kaivokarin ja Uudenmaan virkistysalueyhdistys Lerviksudden -niemen ja alueen Svartvikenin pohjukassa Pirttisaarella, Onaslandetin eteläkärjen ja Rönnskärin saaren.

3 TAVOITTEET

3.1 Suunnittelutehtävän määrittely ja osayleiskaavan tarkoitus

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnan tulee huolehtia tarpeellisesta yleiskaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Tavoitteena on laatia Onaksen saariston alueelle oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jota maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:n perusteella voidaan käyttää perusteena myönnettäessä rakennusluovia ranta-alueelle. Osayleiskaava ohjaa suoraan rakentamista. Osayleiskaava on myös ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa (ranta-asemakaavaa).

Osayleiskaavassa osoitetaan alueita tiettyä käyttöä varten sekä annetaan eri alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevia määräyksiä. Osayleiskaavassa osoitetaan alueita rakentamiseen ja toisaalta osoitetaan alueita, joilla rakentamista rajoitetaan. Rakennettavia alueita ovat mm. loma-asuntoalueet, vakituisen asumisen alueet ja matkailupalvelujen alueet. Osayleiskaavassa osoitetaan rakennuspaikkojen määrä ja sijainti kiinteistö- ja maanomistajakohtaisesti. Pääosin rakentamattomia alueita ovat suojelu- ja virkistysalueet sekä sellaiset maa- ja metsätalousalueet, joilta rakentaminen on siirretty muualle. Osayleiskaavassa otetaan lisäksi huomioon kulkuyhteydet, venerannat ja kalastuksen tarpeet. Osayleiskaavaa laadittaessa huomioidaan maiseman, rakennetun ympäristön ja luonnonarvojen vaaliminen, saariston omaleimaisuus sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Eri tahoilla, maanomistajilla, kesäasukkailla, viranomaisilla ja muilla osallisilla on alueen maankäytölle erilaisia tavoitteita. Seuraavassa luvuissa 3.2 - 3.6 on esitetty eri tahojen tavoitteita ja kaavaprosessin aikana muotoutuneet tavoitteet osayleiskaavan laadinnalle.

3.2 Valtakunnalliset tavoitteet

Valtakunnalliset tavoitteet pohjautuvat maankäyttö- ja rakennuslakiin, valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, valtakunnallisiin inventointeihin ja ohjelmiin.

Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee yleiskaavan sisältövaatimukset. Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon (maankäyttö- ja rakennuslaki 39 §):

- maakuntakaava
- yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys
- olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö
- asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus
- mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energihuollon, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla
- mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön
- kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset
- ympäristöhaittojen vähentäminen
- rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonympäristön vaaliminen
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys
- yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Laadittaessa yleiskaavaa ranta-alueille pääasiassa loma-asutuksen järjestämiseksi on sen lisäksi mitä muutoin yleiskaavasta on säädetty katsottava, että (maankäyttö- ja rakennuslaki 73 §):

- 1) suunniteltu rakentaminen ja muu maankäyttö soveltuu rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön;
- 2) luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu ja vesihuollon järjestäminen sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet otetaan muutoinkin huomioon sekä
- 3) ranta-alueelle jää riittävästi yhtenäistä rakentamatonta aluetta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, johon kuuluvat lisäksi maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät maankäyttö- ja rakennuslain yleisiä tavoitteita ja niistä johdettuja kaavojen sisältövaatimuksia valtakunnallisesta näkökulmasta. Yleiskaavassa on huolehdittava valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista (MRL 24§). Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu yleistavoitteisiin ja erityistavoitteisiin. Seuraavassa on koottuna keskeisimpiä rantojen suunnitteluun vaikuttavia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Toimiva aluerakenne

Yleistavoitteet

- Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukykyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävästi hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Yleistavoitteita

- Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä.
- Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja niiden vaikutuksia ehkäistään. Alueidenkäytössä luodaan edellytykset ilmastomuutokseen sopeutumiselle.

Erityistavoitteita

- Alueidenkäytön suunnittelussa on maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.
- Alueidenkäytössä on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit. Alueidenkäytön suunnittelussa uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voidaan poiketa vain, jos tarve- ja vaikutus selvityksiin perustuen osoitetaan, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja että rakentaminen on kestävä kehityksen mukaista.
- Yleiskaavatuotoksessa on varauduttava lisääntyviin myrskyihin, rankkasateisiin ja taajamatulviin.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon jätevesihaittojen ehkäisy.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Yleistavoitteita

- Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä.
- Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.
- Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaisen käytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävästi hyödyntämisestä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä.
- Alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.

Erityistavoitteet

- Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Valtakunnallisesti arvokkailla alueilla ja kohteilla on alueidenkäytön sovellettava niiden historialliseen kehitykseen.

- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.
- Alueidenkäytön suunnittelussa rantaan tukeutuva loma-asutus on suunniteltava siten, että turvataan luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä loma-asumisen viihtyisyys.
- Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.
- Maakuntakaavoituksella ja yleiskaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.

Osayleiskaava-alueella on useita luonnonsuojelun ja rakennetun kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti arvokkaita alueita ja kohteita. Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan viranomainen ei saa hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa (esim. osayleiskaavaa), jos suunnitelma heikentää valtioneuvoston Natura 2000 – verkostoon ehdottaman tai siihen sisällytetyn alueen luonnonarvoja. Söderkärin ja Långörenin luonnonsuojelualueet ympäröivine vesialueineen ovat osa Söderkärin ja Långörenin saaristo –nimistä Natura –aluetta (F10100077). Porvoon läntisen saariston luotsi-, majakka- ja kalastusyhdykunnat on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (RKY 2009), ja siihen kuuluvat Onaksen saarella Norrgårdin ja Södergårdin talonpoikaistalot talousrakennuksineen, Pirttisaaren kalastaja- ja luotsikylä, Rågskärin ja Andersholmenin vanhat luotsien asuin- ja työpaikat, Söderskärin majakkasaaret ja Långholmenin entinen kalastajien kausiasumusalue.

3.3 Maakunnalliset tavoitteet

Maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa laadittaessa. Onaksen saariston osalta on voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettu mm:

- Kaivokarin, Onaksen saaren kaakkoisniemen ja Pirttisaaren retkeily- ja ulkoilualueet sekä lisäksi kaksi virkistyskohdetta
- Söderkärin ja Långörenin Natura- ja luonnonsuojelualueet ja lisäksi kolme pienialaista luonnonsuojelu-aluetta/-kohdetta
- Söderskärin majakkasaarien, Pirttisaaren, Rågskärin, Andersholmenin, Långholmenin ja Onaksen arvokkaat kulttuuriympäristöt
- Fåfångholmen, Björkholmen ja Halsholmen saaret maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jossa on ulkoilun ohjaamistarvetta
- Vene- ja laivaväyliä ja Estlink 2 sähkölinja

3.4 Porvoon kaupungin strategia ja Porvoon kylärakennepohja

Porvoon kaupungin strategia on osayleiskaavatyön kuluessa tarkistettu. Osayleiskaavan luonnosvaiheessa vuonna 2008 Porvoon kaupungin strategiassa oli saaristoa koskevinä tavoitteina mm. seuraavat tavoitteet:

- Porvoon on Etelä-Suomen viihtyisin perinnettään ja asukkaitaan arvostava kulttuurikaupunki. Porvoossa on hyvät vapaa-ajanvietto- ja virkistysmahdollisuudet. Saariston elinvoimaisuutta ja asuinympäristöä on vahvistettu. Saaristoympäristö on edelleen puhdas ja pilaamaton. Kulttuuriympäristöön soveltuva, perinteeseen tukeutuva rakennustapa on vallalla.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden 2013 lopussa uuden kaupunkistrategian, jossa strategisia päämääriä on neljä: talouden tervehdyttäminen, asukkaiden hyvinvointierojen kaventaminen, osallistumismahdollisuuksien lisääminen sekä kaupungin kilpailukyky ja kestävä kehitys varmistaminen. Erityisesti saaristoa koskevia tavoitteita strategiassa on esitetty seuraavia:

- Tiivistämme kaupunkirakennetta ja huomioimme maaseudun kehittämisen kylärakennepohjan avulla sekä pidämme saariston elinvoimaisena.
- Porvoon kaupunki sitoutuu edistämään ratkaisuja, jotka vähentävät kasvihuonepäästöjä.
- Porvoon kaupunki pyrkii aktiivisin toimin vesistöjen hyvään tilaan vähentämällä ja ehkäisemällä kuormituksia mereen, jokiin, pohjavesiin, järviin ja uimarantoihin.

- Suomenlahden öljykuljetusten ja Kilpilahden teollisuusalueen laivaliikenteen ympäristöriskejä kaupunki pyrkii hallitsemaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2014 Kylärakenneohjelman, joka kuvaa Porvoon kylärakenteen kehittämisen tavoitteet vuoteen 2030 saakka. Porvoo ohjaa jatkossa väestönkasvun ja kaupungin palvelupisteet pääsääntöisesti kaupunkitaajamaan ja haja-asutusalueiden kuuteen palvelukylään. Palvelukyliä ympäröivä hyvä maaseutu ja elinvoimainen saaristo kehittyvät rauhallisesti. Saaristoalueella on oma luonne ja elinvoimaa. Kaupunki tarjoaa liikkuvia palveluja saaristoon. Saaristossa pidetään myös yllä virkistyspalveluja koko kaupungin asukkaille. Kaavoitusta suunnataan palvelukyliin ja saaristoon. Saaristossa laaditaan oikeusvaikutteisia osayleiskaavoja. Virkistysalueita varten kaupunki tutkii mahdollisuuksia hankkia alueita saaristosta.

3.5 Osallisten esittämät tavoitteet

Maanomistajien, asukkaiden ja Pro Pörtö r.f:n tavoitteet

Osayleiskaavatyön alussa tehtiin kysely maanomistajille, alueella toimiville venekerhoille ja Pro Pörtö r.f:lle. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää maanomistajien mielipiteitä ja toiveita Onaksen saaristoalueesta, sen kehittamisestä ja tulevaisuudesta. Vastauksia saatiin 145 kpl. Mielipiteistä on laadittu yhteenveto. Vahvasti esille nousivat mm. tavoitteet arvokkaan luonnonympäristön huomioimisesta. Seuraavassa on kooste esite-tyistä kehittämistavoitteista:

- Osayleiskaava tulee tehdä siten, että Söderskärin saaristoalue säilyttää arvonsa luonnonsuojelualueena.
- Puolustusvoimien alue Pirttisaaressa tulee suunnitella virkistysalueeksi.
- Koulun, tanssilavan ja tullin alueet Pirttisaaressa tulisi osoittaa pysyviksi yhteiskäyttöön tarkoitetuiksi koontumisalueiksi.
- Hyvät liikenneyhteydet mantereelle on perusedellytys alueen kehittymiselle.
- Alueella tulee olla riittävä määrä yleisiä laitureita yhteysliikenteelle.
- Osayleiskaavassa tulee turvata yhteyslaitureille johtavan tie- ja polkuverkon kehittäminen.
- Kauppalaiva ja yhteiskuljetukset ovat elintärkeitä alueelle.
- Merivartioston säilyminen alueelle on turvattava.
- Veneveistämöiden ja muiden yrittäjien mahdollisuudet kehittää toimintaansa tulee ottaa huomioon.
- Vakituista asumista tulee tukea.
- Arvokas saaristoluonto tulee säilyttää.
- Kulttuuriympäristöä tulee säilyttää.
- Virkistysmahdollisuuksien turvaaminen.
- Alueelle tulee osoittaa lisärakentamista.
- Lisärakentamista tulisi rajoittaa.
- Rakentaminen tulisi keskittää jo rakennetuille alueille.
- Rakentamattomat alueet ja saaret tulisi säilyttää rakentamattomina.
- Kalvön saareen ei tulisi osoittaa kovin paljoa uutta rakentamista.
- Venekerhojen määrää tulisi rajoittaa tai venekerhojen alueet tulisi osoittaa kauemmas loma-asutuksesta.
- Avohakkuuta ei tulisi sallia.
- Auto- ja venepaikkoja tulee osoittaa mantereelle Svartbäckin rantaan.

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa esille nousseet tavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 16.5.2006. Viranomaisneuvottelussa olivat edustettuina mm. Uudenmaan ympäristökeskus, Museovirasto ja Itä-Uudenmaan liitto. Viranomaisneuvottelussa esille nostetut tavoitteet suunnittelulle olivat mm.

- Onaksen saaristo on kulttuuriympäristön arvojen puolesta yksi Suomen hienoimmista saaristoalueista. Kulttuuriympäristön vaaliminen sekä mahdollisen uuden rakentamisen sovittaminen arvokkaaseen ympäristöön ovat erityisen tärkeitä tavoitteita osayleiskaavatyölle.
- Osayleiskaava-alue on luonnonoloiltaan erittäin arvokasta saaristoa, ja luontokohteet sekä maisema ovat herkkiä muutokselle. Luonnonarvot tulee ottaa huomioon suunnittelussa.

- Osayleiskaavassa on pyrittävä luonnonsuojelun, kulttuuriympäristön suojelun ja matkailun tavoitteiden yhteensovittamiseen.
- Alueelle suuntautuvat virkistyspainet ovat kovat, ja virkistyspainet tulee ottaa huomioon suunnittelussa, ja selvittää virkistysalueiden riittävyys.
- Veneilyn tarpeet ja veneilyn tukikohdat on otettava huomioon suunnittelussa
- Osayleiskaavan mitoituksessa on käytettävä vyöhykejakoja, jossa luonnonolosuhteet otetaan huomioon. Myös rakennuspaikkojen rakennusoikeuksien määrässä tulee olla vyöhykeajattelu mukana siten, että herkillä alueilla on pienempi rakennusoikeus ja paremmin rakentamista kestäville alueilla suurempi.
- Yhtenäiset rakentamattomat ranta-alueet tulee edelleen säilyttää rakentamattomina. Uusi rakennusoikeus tulee keskittää siten, että vielä rakentamattomat saaret pysyvät rakentamattomina. Suunnittelussa tulisi myös tutkia uusia vaihtoehtoisia ratkaisuja rantarakentamisen osalta, erityisesti rakennusoikeuksien siirtoa ryhmiin ja ryhmärakentamista.
- Elinkeinoelämän (esim. kalastus, veneveistämöt, matkailu jne.) näkökulma olisi saatava mukaan suunnitteluun.

3.6 Onaksen saariston osayleiskaavatyön yleistavoitteet

- Osayleiskaavassa osoitetaan riittävät alueet pysyvään asumiseen, loma-asumiseen, virkistykseen, elinkeinojen harjoittamiseen, luonnonsuojeluun, maa- ja metsätalouteen, matkailulle, vesiliikenteen ja veneilyn tarpeisiin sekä puolustusvoimien toimintaan.
- Osayleiskaava laaditaan hyödyntäen alueen omia kehittämisen edellytyksiä sekä hyödyntäen kaava-alueen asemaa Suomenlahdella.
- Osayleiskaavan tavoitteena on tukea ja vahvistaa Pirttisaari – Bodön muodostaman aktiivisen ja ainutlaatuisen saaristokyläyhteisön (vakituisten asukkaiden, alueella toimivien yrittäjien ja kesäasukkaiden yhteisön) toimintaa.
- Osayleiskaavan tavoitteena on edistää kestävä kehitystä; yhtenäisiä vapaita ranta-alueita varataan tulevaisuuden käyttötarpeita varten eikä luonnonsatamia tai muita potentiaalisia kehittämisen avainkohteita ”tuhlata”.
- Osayleiskaavan tavoitteena on kohtuullisten rakentamismahdollisuuksien turvaaminen ja maanomistajien tasapuolinen kohtelu. Luonnon ym. -oloiltaan vaihteleva yleiskaava-alue jaetaan olosuhteiden perusteella erilaisiin mitoitusvyöhykkeisiin ja kullekin vyöhykkeelle määritetään sen ominaisuuksien mukaan sopiva mitoitus. Mitoitus tarkoittaa rantarakentamisen määrän ja sijainnin määrittelyä. Maanomistajien tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi yleiskaavan laidinnassa noudatetaan ns. emätilaperiaatetta, joka tarkoittaa, että emätilasta erotetut rakennuspaikat luetaan käytetyksi rakennusoikeudeksi. Emätilaperiaatteen poikkileikkausajankohta on rakennuslain voimaantulo, 1.7.1959. Rantaviivan mittauksessa käytetään ns. muunnetun rantaviivan menetelmää.
- Uuden loma-asutuksen sijoittelussa otetaan huomioon luonnonolosuhteet, maisema, olemassa oleva rakentaminen sekä vapaiden ranta-alueiden vaatimus. Luonnonarvoiltaan arvokkaat, maisemallisesti kauditt ja muutenkin arat alueet pyritään säilyttämään rakentamiselta vapaana. Uudisrakentaminen pyritään keskittämään rakennettuihin saariin. Uusi loma-asutus ohjataan ryhmiin, jolloin rantaviivaa jää vapaaksi jokamiehenoikeudella tapahtuvaan ulkoiluun ja virkistykseen ja myös vapaiksi luonnonalueiksi. Loma-asutuksen järjestämisessä tutkitaan myös uuden tyyppisiä ratkaisuja, joissa loma-asutusta keskitetään ja joissa yhteisranta-alueita järjestelyjä kehitetään vapaan rantaviivan säilyttämiseksi.
- Alueen kulttuuriympäristön arvot sekä ominaispiirteiden säilyttäminen ovat lähtökohtana suunnittelulle. Tavoitteena on kulttuuriympäristön vaaliminen ja uuden rakentamisen sovittaminen ympäristöön.

- Luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä edistetään. Tavoitteena on luonnon-oloiltaan ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden ja kohteiden säilyttäminen ja suojeleminen.
- Alueen elinkeinojen kehittämistä edistetään.
- Kalastukselle tärkeät alueet otetaan huomioon suunnittelussa.
- Tavoitteena on turvata osayleiskaava-alueen asukkaiden, kesäasukkaiden ja muiden porvoolaisten virkistysmahdollisuudet Onaksen saaristossa. Uusi rakentaminen pyritään sijoittamaan siten, että jokamiehenoikeudella tapahtuva virkistyskäyttömahdollisuus alueen loma-asukkaille ja muille alueelle liikkujille voitaisiin turvata. Alueille, joihin kohdistuu tavanomaista jokamiehenoikeutta suurempi virkistyspaine, pyritään virkistyspaine ohjaamaan erikseen osoitetuille virkistysalueille. Osayleiskaavatyössä otetaan huomioon alueelle erityisesti pääkaupunkiseudulta suuntautuva virkistyspaine, ja suunnittelussa tutkitaan virkistysalueiden riittävyys.
- Veneilijöille ja veneseuroille osoitetaan erikseen virkistykselle sopivat alueet ja rantautumispaikat.
- Osayleiskaavassa varataan riittävästi alueita vesiliikenteen ja veneilyn tarpeisiin. Alueelle osoitetaan riittävä määrä alueita yhteysvenelaitureille. Osayleiskaavassa osoitetaan myös alueita kotisatamia, käyntisatamia ja turvasatamia varten.
- Osayleiskaavan tavoitteena on kehittää yhteyslaitureille ja muihin tärkeisiin venesatamiin johtavaa tie- ja polkuverkostoa.

4 MITOITUSPERIAATTEET

4.1 Yleistä

Rantojen suunnittelussa mitoituksella tarkoitetaan rantarakentamisen määrän ja sijainnin määrittelyä. Mitoitusperusteiden tarkoituksena on määritellä osayleiskaavassa osoitettava kokonaisrakennusoikeus, rakennusoikeuden jakoperusteet sekä rakentamatta jätettävän rantaviivan ja rakentamatta jätettävien alueiden osuus. Mitoitusperusteet voivat vaihdella kaava-alueen luonnonolojen, maiseman ja muiden maankäyttötarpeiden mukaan vyöhykkeittäin ja alueittain.

Mitoitusperusteiden on oltava sellaisia, että

- ne ovat yleispäteviä, joustavia, yksinkertaisia ja helppotajuisia,
- osayleiskaavan tavoitteet on mahdollista toteuttaa,
- sijainti yhdyskuntarakenteessa otetaan huomioon,
- luonnon- ja maaperäolosuhteet sekä maisema otetaan huomioon,
- maanomistajien tasapuolisen kohtelun vaatimus toteutuu ja
- ne sallivat haja-asutusluontoisen rakentamisen ja turvaavat kohtuulliset rakentamismahdollisuudet.

Mitoituksen pohjana käytetään rantaviiva- ja maapinta-alanormia. Mitoituslaskelmien pohjana käytettävä rantaviiva tai pinta-alaperusteinen mitoitus ei ilmaise varsinaisen rakennuspaikan rantaviivan vähimmäispituutta tai vähimmäispinta-alaa vaan rakennuspaikkojen enimmäismäärän. Osayleiskaavaa laadittaessa ratkaistaan rakennuspaikkojen lopullinen sijoitus tai sijoittamatta jättäminen. Mitoituksesta on voitava poiketa niissä tapauksissa, joissa mitoituslaskelmien mukainen rakennuspaikkojen lukumäärä johtaa selvästi epäoikeudenmukaiseen ratkaisuun ja kohtuuttomuuksiin.

4.2 Emätilatarkastelu

Maanomistajien tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi on tarpeen ottaa huomioon ns. hyödynnetty rakennusoikeus eli tiloista jo ennen kaavoitusta lohkotettujen rakennuspaikkojen määrä. Laskentamenetelmää kutsutaan emätilaperiaatteeksi. Osayleiskaavan mukainen kokonaismitoitus lasketaan emätiloittain. Mitoitusperusteet ilmaisevat, kuinka monta rakennuspaikkaa voidaan enintään muodostaa emätilaa kohti.

Emätilatarkastelun lähtökohtana on rakennuslain voimaantulohetki 1.7.1959. Emätilakohtainen kokonaisrakennusoikeus jaetaan siitä muodostettujen tilojen kesken vuonna 2007 vallinneen kiinteistöjaotuksen mukaan. Lisäksi on otettu huomioon kaavaprosessin aikana lohkotut kiinteistöt. Emätilatarkastelu on esitetty liitteessä 6.

4.3 Käytetty ja jäljellä oleva rakennusoikeus

Käytetty rakennusoikeus vähennetään emätilan rakennusoikeudesta.

Yhdeksi käytetyksi rakennusoikeudeksi katsotaan

- rakennettu ympärivuotisen asuinrakennuksen rakennuspaikka,
- rakennettu loma-asunnon rakennuspaikka,
- rakennettu maatilakeskuksen rakennuspaikka, joka sisältää ympärivuotisen asuinrakennuksen rakennuspaikan,
- rakennettu rakennuspaikka johonkin muuhun käyttötarkoitukseen kuten palvelutoimintaan, teollisuuteen, venekerholle tms.
- rakentamaton rakennuspaikka, jolla on voimassa poikkeuslupa,
- rakentamaton rakennuspaikka, jolla on voimassa rakennuslupa ja
- rakentamaton rantakaavan mukainen rakennuspaikka.

Kuitenkin mikäli ranta-asemakaava-alueella on aikanaan hyväksytty enemmän rakennuspaikkoja kuin osayleiskaavan mitoitusperusteet nyt tuottavat, lasketaan emätilan käytettyyn kokonaisrakennusoikeuteen ranta-asemakaava-alueen osalta mukaan vain se rakennusoikeus, joka alueelle osayleiskaavan mitoitusperusteiden mukaan nyt tulisi.

Mikäli emätilasta on luovutettu määräala ennen 1.7.1959, mutta määräala on rekisteröity 1.7.1959 jälkeen, ei määräalaa lasketa emätilaan kuuluvaksi, mikäli maanomistajalla on osoittaa luovutuksesta todisteena luovutuskirja.

Osayleiskaavassa osoitetaan sekä käytettyjen että jäljellä olevien rakennusoikeuksien lukumäärä rakennuspaikkoina tilakohtaisesti. Maanomistajan eri tiloja tarkastellaan yhtenä yksikkönä, ja jäljellä olevien uusien rakennuspaikkojen siirto saman maanomistajan tilalta toiselle on mahdollista.

Mikäli tila on muodostettu halkomalla tai mikäli tila on jaettu lohkomistoimituksessa käytännössä yhtä mo-
neen yhtä suureen osaan, jaetaan emätilan rakennusoikeus lohkotilojen kesken.

4.4 Vyöhykkeet

Kaava-alue jaetaan mitoitusta varten luonnonolosuhteiden mukaan saaristovyöhykkeisiin ja yhdyskuntarakenteen mukaan edullisuusvyöhykkeisiin.

Saaristovyöhykejako (merivyöhyke, ulkosaaristovyöhyke, sisäsaaristovyöhyke, mannervyöhyke) käytetään, koska luonnonolosuhteet ovat erilaisia eri saariston osissa, jolloin luonnon sietokyky rakentamista kohtaan heikkenee siirryttäessä mannervyöhykkeeltä kohti merivyöhykettä. Mannervyöhyke on mukana mitoitusnormeissa, koska muutama emätila Svartbäckin kylässä sijaitsee sekä Kalvön saarella että mantereella. Saaristovyöhykkeet on esitetty liitteessä 7.

Porvoon Emäsalon ja Hakasalon osayleiskaavassa käytettiin osayleiskaava-alueen jakoa edullisuusvyöhykkeisiin, ranta-, kylä- ja haja-asutusvyöhykkeisiin, koska rakentamisen paineet ja tarpeet olivat erilaisia eri edullisuusvyöhykkeillä. Loma-asutuksen painopiste oli Emäsalossa rannoilla, pysyvän asutuksen vastaavasti kyläkeskuksissa ja haja-asutusalueet olivat Emäsalossa säilyneet lähes rakentamattomana. Onaksen saaristossa käytetään samaa jakoa edullisuusvyöhykkeisiin: ranta-alueeseen, kylä- ja haja-asutusvyöhykkeisiin. Vyöhykkeiden määritelmät ovat seuraavat:

Ranta-alue: vyöhykkeen leveys on meren rannoilla noin 300 m. Nykyisin on rakennettu paikoitellen loma-asutusta toiseen ja kolmanteen riviin aina 300 metrin päähän rannasta ja Kalvössä myös saaren sisäosiin yli 300 metrin päähän rannasta.

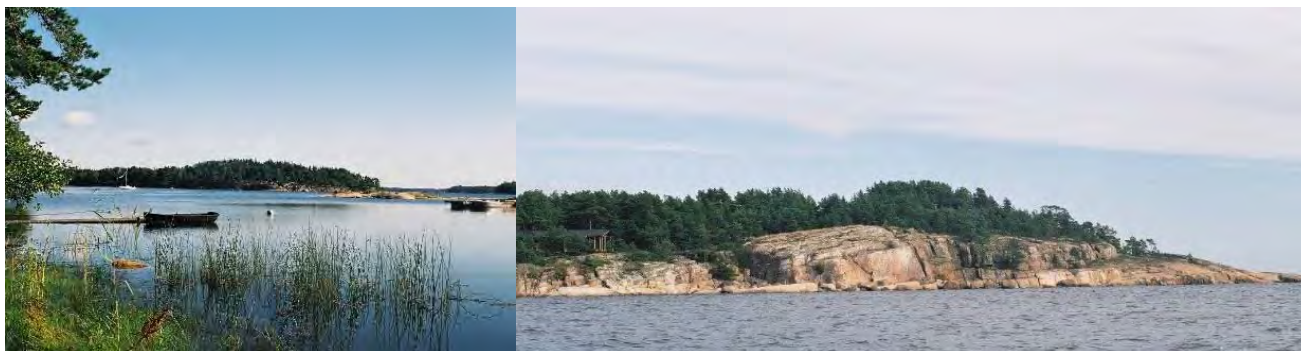
Kylävyöhyke: Pirttisaaren, Hamnholmen ja Lästholmenin saarien muodostaman sisälahden, Byvikenin, ympärillä oleva kyläalue.

Haja-asutusvyöhyke: muu alue on haja-asutusvyöhykettä.

Mitoitus lasketaan edullisuusvyöhykkeiden välillä

- ranta-alueelle erikseen ja
- kylävyöhykkeelle ja haja-asutusvyöhykkeelle erikseen.

Ranta-alueelle ei sallita rakennusoikeuksien siirtoa haja-asutusvyöhykkeeltä.

Kuva 17. Osayleiskaava-alueen mitoitusvyöhykkeet pohjautuvat alueen luonnonolosuhteisiin. Saaristovyöhykkeet ovat helposti havaittavissa myös maastossa.

4.5 Muunnettu rantaviiva ja pinta-ala

Kunkin maanomistussyksikön rantarakennuspaikkojen kokonaismäärä lasketaan maanomistajan tilojen yhteenlasketun, ns. muunnetun rantaviivan pituuden perusteella. Muunnettu rantaviiva lasketaan karttarantaviivan pituuden sekä rantaviivan muodon (liuskaisuuden) ja muiden ominaisuuksien mukaan. Menetelmän tavoitteena on rakennusoikeuden jakautuminen tasapuolisesti eri maanomistajille.

Emätilan muunnettu rantaviiva saadaan pyöristämällä kapeat nimet ja lahdet vastaamaan todellista käytävissä olevaa rantaviivaa. Emätilan muunnettu rantaviiva on esitetty liitteessä 9 erikseen, ja se on tulkittu murtoviivana. Muunnetun rantaviivan laskennassa käytetty malli on esitetty liitteessä 10. Sen periaatteena on, että kapean niemen tai lahden rannalle voidaan sijoittaa vähemmän rakentamista kuin leveiden lahtien ja niemien rannalle, koska lähekkäin sijoittuvat loma-asunnot häiritsevät toisiaan. Naapureille aiheutuvan häiriön ohella rantaviivan muunneltuun pituuteen vaikuttaa rakennuksen etäisyyttä rantaviivasta koskevat vaatimukset.

Emätilan muunnettu pinta-ala saadaan poistamalla emätilojen pinta-alasta rakennuskelvottomat alueet.

Emätilojen muunnettuun rantaviivan ja pinta-alaan sisältyvät myös arvokkaat luontokohteet, Natura 2000-ohjelman luonnonsuojelualuevaraukset sekä maakuntakaavan mukaiset retkeily- ja virkistysaluevaraukset.

Alle 2 ha:n saarilla ei ole rakennusoikeutta. Niiden pinta-alaa eikä rantaviivaa lasketa rakennusoikeuteen oikeuttavaksi pinta-alaksi eikä rantaviivaksi. Rakennuskelvottomilla alueilla kuten suoalueilla ei ole rakennusoikeutta, nämä alueet on poistettu muunnettua pinta-alaa laskettaessa.

4.6 Mitoitusnormit

Emätilojen rakennusoikeus lasketaan seuraavien taulukoiden mukaan.

Taulukko 15. Emätilojen rakennusoikeus.

Ranta-alue Meren ranta	Rakennuspaikkojen lukumäärä emätiloittain
Merivöhyke	Ei rakennusoikeutta
Ulkosaaristovyöhyke	2,5 rakennuspaikkaa / muunnettu ranta-km
Sisäsaaristovyöhyke	4,5 rakennuspaikkaa / muunnettu ranta-km,
Mannervöhyke	6 rakennuspaikkaa / muunnettu ranta-km,

Kylävyöhyke	Rakennuspaikkojen lukumäärä emätiloittain
Merivöhyke	Ei esiinny
Ulkosaaristovyöhyke	2,5 rakennuspaikkaa / muunnettu ranta-km tai 1 rakennuspaikka / 3 ha muunnettua maa-aluetta, suurempi arvo pätee
Sisäsaaristovyöhyke	4,5 rakennuspaikkaa / muunnettu ranta-km tai 1 rakennuspaikka / 3 ha muunnettua maa-aluetta, suurempi arvo pätee

Haja-asutusvyöhyke	Rakennuspaikkojen lukumäärä emätiloittain
Merivöhyke	Ei esiinny
Ulkosaaristovyöhyke	Ei esiinny
Sisäsaaristovyöhyke	Alle 30 hehtaarin emätilan osuus haja-asutusvyöhykkeellä: 1 rakennuspaikka 5 ha kohti, yli 30 hehtaarin emätilan osuus: lisäksi 1 rakennuspaikka / 10 ha

Emätilan kylä- ja ranta-alueen tuottama rakennusoikeus käsitellään yhtenä kokonaisuutena (koska ainoa kylävyöhyke sijaitsee rannalla) ja haja-asutusvyöhykkeen tuottama rakennusoikeus vastaavasti omana kokonaisuutena. Emätilan sijaitessa useammalla vyöhykkeellä, on emätilan kokonaisrakennusoikeus eri osa-alueiden rakennusoikeuksien summa.

Alle 2 ha:n saarilla ei ole rakennusoikeutta. Niiden pinta-alaa eikä rantaviivaa lasketa rakennusoikeuteen oikeuttavaksi pinta-alaksi eikä rantaviivaksi. Rakennuskelvottomilla alueilla kuten suoalueilla ei ole rakennusoikeutta, nämä alueet on poistettu muunnettua pinta-alaa laskettaessa.

Jokaisella emätilalla, joka täyttää rakennusjärjestyksen rakennuspaikalle asetetun vähimmäispinta-alavaatimuksen (5000 m²) sekä rantaviivan pituusvaatimuksen (50m) sisä- ja ulkosaaristovyöhykkeellä, on rakennusoikeus vähintään yhteen rakennuspaikkaan.

Mitoituksesta riippumatta jokainen rakennuspaikka, jolla on voimassa oleva poikkeus- tai rakennuslupa, muodostaa edelleen yhden rakennuspaikan. Mitoitusta ei kuitenkaan käytetä eikä uutta rakennusoikeutta myönnetä, mikäli tila on hankittu ja käytetään toisen tilan lisämaana, jotka yhdessä muodostavat rakennuspaikan.

Rakentamattomille tiloille, joille ei ole lainkaan myönnetty rakennus- tai poikkeuslupaa ja joilla ei olisi rakennusoikeutta jäljellä yleisten mitoitusnormien perusteella, voidaan myöntää rakennusoikeus, mikäli tila on

hankittu rakennuspaikaksi ja mikäli kaupunki ei ole vastustanut rakennuspaikan lohkomista ja mikäli se ei kohtuuttomasti vaikeuta kaavoitusta eikä maanomistajien tasapuolista kohtelua.

Mikäli osayleiskaavaratkaisussa osoitetaan erittäin merkittäviä vapaan rannan osuuksia siten, että kokonainen saari säilyy rakentamattomana tai siten, että merkittäviä ranta-alueita osoitetaan virkistykseen, voidaan maanomistussyksikön rakennusoikeutta korottaa harkinnanvaraisesti 0,1 – 1,0 laskennallisella rakennuspaikan rakennusoikeudella.

Taulukko 16. Yhteenveto mitoitusnormeista.

Rakennuspaikkojen lukumäärä emätiloittain	Ranta-alue Meren ranta	Kylävyöhyke	Haja-asutus-vyöhyke
Merivyöhyke	Ei rakennusoikeutta	Ei esiinny	Ei esiinny
Ulkosaaristovyöhyke	2,5 rp/muunnettu ranta-km,	4,5 rp/muunnettu ranta-km tai 1 rp/3 ha muunnettua maa- aluetta, suurempi arvo pätee	Ei esiinny
Sisäsaaristovyöhyke	4,5 rp/muunnettu ranta-km,	4,5 rp/muunnettu ranta-km tai 1 rp/3 ha muunnettua maa- aluetta, suurempi arvo pätee	Alle 30 hehtaarin emätilan osuus haja-asutusvyöhykkeellä: 1 rp / 5 ha, yli 30 ha:n etilan osuus lisäksi 1 rp / 10 ha
Mannervyöhyke	6 rp/muunnettu ranta-km,	Ei esiinny	Ei tutkita tässä osayleiskaavatyössä.

Kiinteistökohtainen rakennusoikeuslaskelma on erillisessä liitteessä.

4.7 Rakennuspaikat ja rakennusoikeus

Luonnonolosuhteet ovat erilaisia Onaksen saariston eri osissa, ja luonnon ja maiseman sietokyky rakentamista kohtaan heikkenee siirryttäessä sisäsaaristosta kohti merivyoähykettä. Saaristovyoähykkeiden lisäksi myös saaren koko, rakentamisen tiheys ja muut erityispiirteet vaikuttavat siihen, miten rakentaminen on sopeutettavissa rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön. Rakennuspaikkojen rakennusoikeus on edellä mainitut tekijät huomioon ottaen määritelty siten, että herkillä alueilla rakennusoikeus on pienempi ja paremmin rakentamista kestävillä alueilla suurempi. Olosuhteiltaan samantyyppisillä alueilla rakennuspaikan rakennusoikeuden tulisi olla sama.

Uuden loma-asunnon rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5000 m². Uuden pysyvän asunnon rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5000 m². Omarantaisen rakennuspaikan rantaviivan vähimmäispituus on 50 metriä.

Pysyvän asunnon rakennuspaikalle saa rakentaa yhden enintään 180 k-m²:n suuruisen yksiasuntoisen erillispientalon ja yhden enintään 85 k-m²:n suuruisen sivuasunnon erilliseksi rakennukseksi samaan taloryhmään olemassa olevan asuintalon kanssa. Lisäksi saa rakentaa yhden enintään 25 k-m²:n suuruisen erillisen sauna-rakennuksen. Lisäksi rakennuspaikalle saa rakentaa 100 k-m² varastoja tai työtiloja ja 40 k-m²:n suuruisen venevajan.

Loma-asunnon rakennuspaikalle saa rakentaa yhden yksiasuntoisen loma-asunnon, yhden sivuloma-asunnon tai vierasmajan, yhden erillisen saunarakennuksen ja käyttötarkoitukseen liittyviä muita talusrakennuksia. Sivuloma-asuntoa tai vierasmajaa ei kuitenkaan saa rakentaa vanhoille palstoitussuunnitelma-alueille (esim. Onaksen kylän Bodössä ja Tredjeholmenilla, Långholmenilla ja Svartbäckin Kalvössä), joissa rakennuspaikkakoko on pieni ja rakennuspaikat on sijoitettu tiiviisiin ryhmiin. Myöskään merivyoähykkeellä olevilla rakennuspaikoilla ei saa rakentaa sivuloma-asuntoa tai vierasmajaa. Lisäksi rakennuspaikoilla, joissa luonnonympäristö, maisema tai muut olosuhteet rajoittavat merkittävästi rakentamismahdollisuuksia, ei sallita sivuloma-asunnon tai vierasmajan rakentamista.

Mikäli maanomistajien alueelle osoitetaan venekerhotoimintaan hyvin soveltuvia alueita ja rakennuspaikkoja, voidaan tällaiselle rakennuspaikalle osoittaa tarvittaessa lomarakennuspaikkoja pienempi kokonaisrakennusoikeus ja siirtää osa rakennuspaikan teoreettisesta rakennusoikeudesta maanomistajan toiselle rakennuspaikalle. Teoreettisella rakennuspaikan rakennusoikeudella tarkoitetaan edellä sitä rakennusoikeutta, joka rakennuspaikalle olisi osoitettu loma-asuntoalueena.

Mikäli maanomistaja haluaa toteuttaa rakennusoikeutensa pienempinä yksikköinä, esim. matkailua, perinnönjakoa tai henkilökunnan virkistystä varten, alue on mahdollista toteuttaa yhtenä rakennuspaikkana matkailupalvelujen alueena (RM), jonka toteutustapa on tiivis ja rantaviivaa säästävä. Mikäli maanomistaja haluaa toteuttaa rakennusoikeutensa hyvin tiiviisti ja saaristokylämaisesti, alue on mahdollista osoittaa osayleiskaavassa ja alueen toteuttaminen edellyttää ranta-asemakaavan laatimista. Tällaisten alueiden kokonaisrakennusoikeus on mitoitusperusteiden mukainen rakennuspaikkojen lukumäärä kerrottuna ko. vyöhykkeen loma-asunnon rakennuspaikan rakennusoikeudella. Tämän lisäksi saa rakentaa kokonaisrakennusoikeuteen kuulumattomia saunarakennuksia ja talusrakennuksia 20% kokonaisrakennusoikeudesta. Sekä alueen kokonaisrakennusoikeus että loma-asuntojen kokonaismäärä ilmaistaan kaavassa.

Rakennuspaikan rakennusoikeutta koskevien määräysten estämättä saadaan olemassa olevaa rakennusta peruskorjata ja tuhoutunut rakennus korvata uudella vastaavalla rakennuksella.

Taulukko 17. Loma-asunnon rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus ja yksittäisten rakennusten enimmäiskerrosala yli 100 ha suuruisilla saarilla (Kalvön, Onas, Pörtö, Bodö), mikäli rakennuspaikan koko on vähintään 5000 m² ja omarantaisen rakennuspaikan rantaviivan pituus on vähintään 50 metriä

Loma-asunnon rakennuspaikan rakennusoikeus		Rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus (k-m ²) ja tehokkuusluku alle 5000 m ² :n nykyisille rakennuspaikoille	Loma-asunto k-m ²	Sivuloma-asunto k-m ²	Vierasmaja k-m ²	Sauna k-m ²	Talousrakennukset	Venevaja
Onas (237 ha)	sisäsaaristo RA-11	165 e=0,033	100	40	-	20	Lisäksi saa rakentaa ja lasketaan kokonaisrakennusoikeuteen	Rakennusoikeuden lisäksi saa rakentaa 30 m ² suuruisen venevajan, ei lasketa rakennusoikeuteen
	ulkosaaristo RA-11	165 e=0,033	100	40	-	20	Lisäksi saa rakentaa ja lasketaan kokonaisrakennusoikeuteen	Rakennusoikeuden lisäksi saa rakentaa 30 m ² suuruisen venevajan, ei lasketa rakennusoikeuteen
	merivöhyke	-	-	-	-	-	-	-
Kalvön (201 ha)	sisäsaaristo RA-12	165 e=0,033	100	-	35	20	Lisäksi saa rakentaa ja lasketaan kokonaisrakennusoikeuteen	Rakennusoikeuden lisäksi saa rakentaa 30 m ² suuruisen venevajan, ei lasketa rakennusoikeuteen
	ulkosaaristo RA-12	165 e=0,033	100	-	35	20	Lisäksi saa rakentaa ja lasketaan kokonaisrakennusoikeuteen	Rakennusoikeuden lisäksi saa rakentaa 30 m ² suuruisen venevajan, ei lasketa rakennusoikeuteen
	merivöhyke	-	-	-	-	-	-	-
Pörtö (148 ha), Bodö (133 ha)	sisäsaaristo RA-13	165 e=0,033	90	40	-	20	Lisäksi saa rakentaa ja lasketaan kokonaisrakennusoikeuteen	Rakennusoikeuden lisäksi saa rakentaa 30 m ² suuruisen venevajan, ei lasketa rakennusoikeuteen
	ulkosaaristo RA-13	165 e=0,033	90	40	-	20	Lisäksi saa rakentaa ja lasketaan kokonaisrakennusoikeuteen	Rakennusoikeuden lisäksi saa rakentaa 30 m ² suuruisen venevajan, ei lasketa rakennusoikeuteen
	merivöhyke	-	-	-	-	-	-	-

Taulukko 18. Loma-asunnon rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus ja yksittäisten rakennusten enimmäiskerrosala alle 50 ha suuruisilla saarilla, mikäli rakennuspaikan koko on vähintään 5000 m² ja omarantaisen rakennuspaikan rantaviivan pituus on vähintään 50 metriä

Loma-asunnon rakennuspaikan rakennusoikeus		Rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus (k-m ²) ja tehokkuusluku alle 5000 m ² :n nykyisille rakennuspaikoille	Loma-asunto k-m ²	Sivuloma-asunto k-m ²	Vierasmaja k-m ²	Sauna k-m ²	Talousrakennukset	Venevaja
Saaren koko >10<50 ha	sisäsaaristo RA-14	160 e=0,032	90	-	35	20	Lisäksi saa rakentaa ja laske- taan kokonais- rakennusoikeu- teen	Rakennusoikeu- den lisäksi saa ra- kentaa 30 m ² suu- ruisen venevajan, ei lasketa raken- nusoikeuteen
	ulkosaaristo RA-16	140 e=0,028	80	-	35	20	Lisäksi saa ra- kentaa ja laske- taan kokonais- rakennusoikeu- teen	-
	merivyöhyke RA-17	120 e=0,024	70	-	30	20	Lisäksi saa ra- kentaa ja laske- taan kokonais- rakennusoikeu- teen	-
Saaren koko < 10 ha	sisäsaaristo RA-15	160 e=0,032	90	-	30	20	Lisäksi saa ra- kentaa ja laske- taan kokonais- rakennusoikeu- teen	-
	ulkosaaristo RA-17	120 e=0,024	70	-	30	20	Lisäksi saa ra- kentaa ja laske- taan kokonais- rakennusoikeu- teen	-
	merivyöhyke RA-18	60 (ei määritetä tehokkuuslu- kua lainkaan)	40	-	-	20	Lisäksi saa ra- kentaa ja laske- taan kokonais- rakennusoikeu- teen	-

Taulukko 19. Loma-asunnon rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus ja yksittäisten rakennusten enimmäiskerrosala vanhoilla palstoitusuunnitelma-alueilla (esim. Onaksen kylän Bodössä ja Tredjeholmenilla sekä Långholmenilla ja Svartbäckin Kalvössä) ja eräillä muilla alueilla, joissa rakennuspaikan luonnonympäristö, maisema tai muut olosuhteet rajoittavat merkittävästi rakentamismahdollisuuksia

Loma-asunnon rakennuspaikan rakennusoikeus		Rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus (k-m ²) ja tehokkuusluku alle 5000 m ² :n nykyisille rakennuspaikoille	Loma-asunto k-m ²	Sivu-loma-asunto k-m ²	Vieras-maja k-m ²	Sauna k-m ²	Talousrakennukset
Palstoitusuunnitelma-alueet tai vastaavat	Svartbäck Bässholmen RA-15	160 e=0,032	90	-	30	20	Lisäksi saa rakentaa ja laskeaan kokonaisrakennusoikeuteen
	Svartbäck, Kalvön RA-19	130 (ei määritetä tehokkuuslukua lainkaan)	90	-	-	20	20
	Onas, Bodö Onas, Tredjeholmen RA-20	110 (ei määritetä tehokkuuslukua lainkaan)	70	-	-	20	20
	Onas, Långholmen RA-21/s	75 (ei määritetä tehokkuuslukua lainkaan)	50	-	-	15	10
Alueet, joissa rakennuspaikan olosuhteet rajoittavat merkittävästi rakentamismahdollisuuksia	esimerkiksi Svartbäckin Bässholminilla eräät kallioiset vanhat kiinteistöt RA-18	60 (ei määritetä tehokkuuslukua lainkaan)	40	-	-	20	-

Edellä taulukoissa 17-19 esitetyistä rakennuspaikan kaavamerkinnästä ja rakennuspaikan rakennusoikeudesta eri vyöhykkeillä ja saarissa voidaan perustellusti poiketa joko ylös- tai alaspäin, jos saaren ja/tai rakennuspaikan olosuhteet esim. peitteisyys, korkeustaso, sijainti ja näkyvyys maisemassa antavat siihen aiheutta tai mahdollisuuden.